

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

چگونه فرزندان را

نماز خوان کنیم؟!

راه کارهایی برای جذب به نماز

مختر فرزندان
استاد فنی

توسعه و تکمیل
موسسه علمی و تحقیقاتی امام رضا (ع)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راه کار هایی برای جذب به نماز (چگونه فرزندانمان را نمازخوان کنیم؟)

نویسنده:

سید علی اکبر حسینی نیشابوری

ناشر چاپی:

دارالمبلغین

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۰	راه کار هایی برای جذب به نماز (چگونه فرزندانمان را نمازخوان کنیم؟)
۱۰	مشخصات کتاب
۱۰	اشاره
۱۲	فهرست مطالب
۱۸	مقدمه
۱۸	اشاره
۲۰	اهمیت و جایگاه نماز
۲۰	تعبیر قرآن درباره نماز
۲۸	برکات نماز و آثار آن
۲۸	اشاره
۲۸	مقدمه
۳۰	صیاد شیرازی و نماز اول وقت
۳۱	نماز عبادت همگانی
۳۲	اولین سؤال در قیامت
۳۴	اثرات نماز
۳۴	۱. زیبایی صورت
۳۴	۲. نورانیت قلب
۳۴	۳. دست یافتن به آرامش
۳۵	داستان
۳۷	۴. نورانیت قبر
۳۷	۵. نزول رحمت
۳۷	داستان
۳۸	۶. نور آسمان

۳۸	۷. سنگینی پرورنده اعمال
۳۸	۸. تحصیل رضایت خداوند
۳۹	۹. رفتن به بهشت
۳۹	۱۰. حجاب جهنم
۳۹	چرا بی نماز
۳۹	۱. تقدیر و تشکر از خداوند
۴۰	۲. غفلت زدایی
۴۱	۳. ساختن روح و روان
۴۳	شکل وضو و نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم
۴۳	اشاره
۴۳	مقدمه
۴۴	پیدایش دو تفکر بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم
۴۵	نحوه وضو گرفتن پیامبر
۴۶	اذان تشیع
۴۸	نحوه ایستادن رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم در نماز
۵۰	بسم الله را آهسته یا بلند بگوییم؟
۵۲	فاصله انداختن بین دو نماز یا جمع خواندن؟! -
۵۳	آثار نماز را بیان کردن
۵۴	اثرات نماز
۵۴	۱. تکبر زدایی
۵۵	۲. غفلت زدایی
۵۶	فلسفه سجده
۵۶	اشاره
۵۸	۳. حرص زدایی
۵۹	۴. برکت
۵۹	امیدوار کننده ترین آیه

۶۰	توصیه ای به غیر مکلفین
۶۱	بها دادن به نماز اول وقت
۶۲	نماز و اهمیت آن
۶۲	اشاره
۶۲	مقدمه
۶۳	تعریف نبی و رسول
۶۳	اقسام وحی
۶۵	فضائل سوره مؤمنون
۶۶	چند توصیه در مورد نماز
۶۶	اشاره
۶۶	۱. محافظت بر نماز
۶۷	حضرت امام رحمه الله و نماز اول وقت
۶۸	سفارش به نماز اول وقت
۶۹	نماز مانع گناهان
۶۹	اشاره
۷۰	۲. مداومت بر نماز
۷۰	۳. خشوع و حضور قلب
۷۲	حکمت فضیلت نماز جماعت
۷۳	عقوبت سبک شمردن نماز
۷۵	آسیب شناسی نماز
۷۵	اشاره
۷۵	مقدمه
۷۶	دو دسته عوامل
۷۷	عوامل عدم قبول نماز
۷۷	اشاره
۷۷	۱. میغض اهل بیت علیهم السلام بودن

۷۸	اقسام انسان ها در مقابل اهل بیت علیهم السلام
۷۹	داستان
۷۹	اشاره
۸۰	۲. بدعت گزار در دین
۸۲	۳. ریا کردن
۸۳	داستان
۸۳	اشاره
۸۴	۴. مانع زکات
۸۵	۵. حق الناس
۸۶	مواع تأثیر نماز
۸۶	اشاره
۸۷	۱. غیبت
۸۷	غیبت یعنی چه؟
۸۸	اذیت کردن همسر
۸۹	۳. نگاه غضبناک به چهره والدین
۹۰	فلسفه نماز
۹۰	اشاره
۹۰	مقدمه
۹۱	فلسفه نماز در کلام امام رضا علیه السلام
۹۱	اشاره
۹۱	۱. اقرار به ربوبیت
۹۳	تأکید انبیا روی دو چیز
۹۶	داستان
۹۷	۲. مظهر فقر، خشوع و اعتراف
۹۷	اقسام فقر
۹۸	تمثیل برای فقر الی الله

داستان ۹۹

اشاره ۹۹

۳. طلب آموزش از خداوند ۱۰۱

۴. دوری کردن از فراموشی ۱۰۱

مذمت کردن فراموشی ۱۰۲

پرسشنامه ۱۰۶

درباره مرکز ۱۱۴

راه کار هایی برای جذب به نماز (چگونه فرزندانمان را نماز خوان کنیم؟)

مشخصات کتاب

سرشناسه : حسینی نیشابوری ، سید علی اکبر، 1362

عنوان و نام پدیدآور : راه کار هایی برای جذب به نماز (چگونه فرزندانمان را نماز خوان کنیم؟)

تکرار نام پدیدآور : سید علی اکبر حسینی نیشابوری

مشخصات نشر : قم دار المبلغین، 1398

مشخصات ظاهری : 96 ص

شابک : 110000 ریال: 9 - 0 - 94578 - 600 - ISBN 978

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : وعظ

موضوع : راهکار هایی برای جذب به نماز

موضوع : محمد، پیامبر اسلام، 53 قبل از هجرت - 11 ق - نماز

موضوع : نماز

موضوع : وضو

رده بندی کنگره : 1393 8 چ 585 ح / BP 186

رده بندی دیویی : 297/353

شماره کتابشناسی ملی : 3518282

خیراندیش دیجیتال: انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان

ویراستار کتاب: خانم مرضیه محمدی سر پیری

ص: 1

اشاره

دار المبلغین

09128794005

شناسنامه کتاب

نام کتاب... چگونه فرزندانمان را نمازخوان کنیم؟

مؤلف... حجت الاسلام والمسلمین سید علی اکبر حسینی نیشابوری

ناشر... دار المبلغین

نوبت و سال انتشار... نهم / 1398

تیراژ... 2000

چاپ... بوستان کتاب

قیمت... 70000

مرکز پخش:

قم: خیابان ارم، کوچه 16 (ارگ)، جنب حسینیه ارگ، انتشارات دار المبلغین

(پخش برادران حسینی)

تماس: 09128794005 - 37838188-025

ص: 2

فهرست مطالب

مقدمه... 5

اهمیت و جایگاه نماز

تعبیر قرآن درباره نماز... 7

راه های فهم بازدارندگی نماز... 11

برکات نماز و آثار آن

مقدمه... 14

اقسام چهارگانه امت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم... 15

صیاد شیرازی و نماز اول وقت... 17

نماز عبادت همگانی... 18

اولین سؤال در قیامت... 18

اثرات نماز... 21

1. زیبایی صورت... 21

2. نورانیت قلب... 21

3. دست یافتن به آرامش... 21

داستان... 21

4. نورانیت قبر... 23

5. نزول رحمت... 24

داستان... 24

6. نور آسمان... 25

7. سنگینی پرورنده اعمال... 25

8. تحصیل رضایت خداوند ... 25

9. رفتن به بهشت ... 25

10. حجاب جهنم ... 26

شکل وضو و نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم

مقدمه ... 29

پیدایش دو تفکر بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم ... 30

نحوه وضو گرفتن پیامبر ... 31

اذان تشیع ... 32

نحوه ایستادن رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم در نماز ... 34

بسم الله را آهسته یا بلند بگوییم؟! .. 36

فاصله انداختن بین دو نماز یا جمع خواندن؟! ... 38

آثار نماز را بیان کردن ... 39

اثرات نماز ... 40

1. تکبر زدایی ... 40

2 غفلت زدایی ... 41

فلسفه سجده ... 42

3. حرص زدایی ... 44

4. برکت ... 45

امیدوار کننده ترین آیه ... 45

توصیه ای به غیر مکلفین ... 46

بها دادن به نماز اول وقت ... 47

نماز و اهمیت آن

مقدمه... 48

ص: 3

تعریف نبی و رسول... 49

اقسام وحی... 49

فضائل سوره مؤمنون... 51

چند توصیه در مورد نماز... 52

1. محافظت بر نماز... 52

حضرت امام رحمه الله علیه و نماز اول وقت... 53

سفارش به نماز اول وقت... 54

نماز مانع گناه... 55

2. مداومت بر نماز... 56

3. خشوع و حضور قلب... 56

حکمت فضیلت نماز جماعت... 58

عقوبت سبک شمردن نماز... 59

آسیب شناسی نماز

مقدمه... 61

دو دسته عوامل... 62

عوامل عدم قبول نماز... 63

1. مبغض اهل بیت علیهم السلام بودن... 63

اقسام انسان ها در مقابل اهل بیت علیهم السلام... 64

داستان... 65

2. بدعت گزار در دین... 66

3. ریا کردن... 69

داستان... 69

4. مانع زکات... 71

5. حق الناس... 71

موانع تأثیر نماز... 73

1. غیبت... 73

غیبت یعنی چه؟... 74

2. اذیت کردن همسر... 75

3. نگاه غضبناک به چهره والدین... 75

فلسفه نماز

مقدمه... 77

فلسفه نماز در کلام امام رضا علیه السلام... 78

1. اقرار به ربوبیت... 78

تأکید انبیا روی دو چیز... 80

2. مظهر فقر، خشوع و اعتراف... 84

اقسام فقر... 84

تمثیل برای فقر الی الله... 85

داستان... 86

3. طلب آمرزش از خداوند... 88

4. دوری کردن از فراموشی... 89

مذمت کردن فراموشی... 89

پرسشنامه... 93

با حمد و ستایش خداوند تبارک و تعالی و سلام و صلوات خاصه پروردگار بر پیامبر رحمت و خاندان مطهرش علیهم السلام به ویژه قطب عالم امکان، حضرت بقیة الله الاعظم روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء علیه السلام که چراغ هدایت کشتی نجات محبتشان شرط قبولی طاعات و اطاعت شان وسیله قرب الهی است.

(إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ)، قطعاً این قرآن به چیزی که پایدار است هدایت می کند.

قرآن کتاب هدایتی است که درباره موضوعات فردی و اجتماعی از آن نظر که به هدایت انسان بر می گردد بحث کرده است یکی از موضوعات هدایت بخشی که قرآن به تفصیل به آن پرداخته نماز است.

در قرآن حدود صد بار واژه «صلاه» به کار رفته است. کلماتی که مرتبط با نماز است همچون ذکر، عبادت، تسبیح رکوع، سجده، قنوت، ایمان، استغفار، قرآن حسنات و تهجد، حدود نهصد بار تکرار شده است. در مجموع حدود یک ششم از آیات قرآن با نماز رابطه دارد؛ چرا که محور اصلی در حرکت به سوی خدا نماز است؛ از این رو در فرهنگ

اسلامی، نماز معراج مؤمن، وسیله تقرب به خدا، کلید بهشت، نشانه اسلام و چهره دین نامیده شده است.

با توجه به مطالب مذکور وظیفه دینی ما اقتضاء می کند که زمینه عشق و علاقه به نماز را برای فرزندان مان فراهم کنیم؛ بنابراین بنده حقیر بر آن شدم که سخنرانی ای حضرت حجت الاسلام والمسلمین دکتر رفیعی (زید عزه) در رابطه با نماز را جمع آوری نموده و به صورت کتاب مذکور تقدیم مبلغان اهل منبر و علاقه مندان به معارف اهل بیت عیهم السلام کنم. امید است خداوند در نشر معارف اسلامی و بیان حقایق همه ما را به لطف و کرمش یاری بفرماید.

از سروران ارجمند و عزیزانی که این اثر را مطالعه می نمایند. تقاضا دارم چنان چه پیشنهاد و انتقاد سازنده ای دارند این جانب را قرین منت خویش قرار دهند.

در پایان از جناب استاد ارجمند دکتر رفیعی (زید عزه) که با راهنمایی های ارزشمند شان باعث شدند این کار به نحو شایسته ای انجام پذیرد، کمال تقدیر و تشکر را می نمایم و برای ایشان از درگاه خداوند متعال آرزوی سلامتی و توفیق روز افزون را مسئلت دارم.

(رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ)

«قم المقدسه»

شعبان المعظم 1435

سید علی اکبر حسینی نیشابوری

ص: 6

کهن ترین عبادت که تاریخ آن به قدمت تاریخ ادیان بر می گردد نماز است و نخستین عبادتی که بر بندگان واجب شد نماز بود.

رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (أَوَّلُ مَا فُرِضَ عَلَى الْعِبَادِ الصَّلَاةُ وَ آخِرَ مَا يَبْقَى عِنْدَ الْمَوْتِ الصَّلَاةُ وَ أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ)؛ (1) نخستین پرستشی که بر بندگان واجب شد نماز است و آخرین عمل هم که به هنگام مردن بماند نماز است و اولین چیزی که روز قیامت از آن پرسند نماز است.

صلاة در لغت به معنای ثنا دعا ستایش و عبادت است و در اصطلاح به معنای نماز است؛ البته ماده صلاة در قرآن همیشه به معنای نماز نیست؛ از 98 باری که صلاة و مشتقات آن در قرآن آمده بیش از 80 مرتبه آن به معنای نماز آمده است.

تعابیر قرآن درباره نماز

1. (يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ)؛ (2) اقامه کردن نماز غیر از خواندن است؛ اقامه نماز

ص: 7

1- سنن ترمذی، ج 1، ص 188.

2- بقره، 3.

از اوصاف تقوا پیشگان است. اقامه؛ یعنی علاوه بر رعایت ظاهر نماز توجه به آثار نماز در رفتار نمازگزار که عامل بازدارندگی است، شود و جامعه را به سوی تربیت سوق می دهد.

2. (عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ)؛ (1) مداومت بر نماز به معنای تداوم و استمرار در خواندن است نه این که گاهی بخواند و گاهی نخواند مانند برخی از افراد که فصلی و مقطعی نماز می خوانند .

3. (وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ)؛ (2) حفاظت بر نماز و اوقات آن، که خارج وقت نخوانند.

4. (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى)؛ (3) حافظوا؛ یعنی مراقبت و پاسداری، یعنی استتار به مسائل دیگر، مانند کار، زندگی، درس و ... شما را از نماز غافل نکند؛ ضروری ترین امور زندگی شما را از نماز باز ندارد و محافظت بر نماز هم درباره کیفیت نماز است و هم کمیت پاسداری و محافظت بر نماز گسترده تر از خواندن آن است مؤمن باید نمازش را در معرض تباهی قرار ندهد. امام صادق علیه السلام در بیان لشکریان عقل و جهل، حفظ نماز را در شمار سپاه عقل و تباه کردن آن را در شمار سپاه جهل نام بردند: (الصَّلَاةُ وَضِدَّهَا الْإِضَاعَةُ)؛ (4)

محافظت باب مفاعله است، اگر انسان از نماز محافظت کند نماز نیز او

ص: 8

1- معارج، 23.

2- مؤمنون، 9.

3- بقره، 238.

4- الکافی، ج 1، ص 22؛ علل الشرائع، ج 1، ص 115؛ بحار الانوار، ج 1، ص 111.

را حفظ می کند این که (حافظوا) فرموده اند (احفظوا) معنایش همین است و امام صادق علیه السلام گفت که پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: (لَا يَزَالُ الشَّيْطَانُ دَعْرًا مِنَ الْمُؤْمِنِ مَا حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ فَإِذَا صَبَعَهُنَّ تَجَرَّ عَلَيْهِ فَأَدْخَلَهُ فِي الْعَطَائِمِ)؛ (1) مادامی که بنده مؤمن مراقب نماز های پنج گانه است شیطان از او دور است اما همین که نماز را ضایع می کند شیطان بر او جرأت یافته او را به گناهان بزرگ می کشاند.

5. (إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ)؛ (2) این آیه درباره شخصی نازل شد که به مهمانی رفت مهمانان شراب نوشیدند و شروع به ذکر افتخارات خود کردند کم کار بالا گرفت یکی از آن ها استخوان شتری را برداشت به بینی دیگری کوید خون آمد و آن شخص مجروح شد. رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم آمد در این هنگام این آیه نازل شد. (3)

شیطان دشمن نماز است چرا؟ زیرا نماز بزرگ ترین مانع او از گمراه کردن مردم است و شراب و قمار 2 ابزار شیطان است که نمازگزار را از آن دور می کند.

6. (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي)؛ (4) نماز را به یاد من برپا دار.

ص: 9

1- الکافی، ج 3، ص 269؛ وسائل الشیعه، ج 4، ص 28؛ مرآة العقول، ج 15 ص 15.

2- مائده، 91.

3- تفسیر نمونه، ج 5، ص 69.

4- طه، 14.

را حفظ می کند این که (حافظوا) فرموده اند (احفظوا) معنایش همین است و امام صادق علیه السلام گفت که پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: (لَا يَزَالُ الشَّيْطَانُ دَعْرًا مِنَ الْمُؤْمِنِ مَا حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ فَإِذَا صَبَعَهُنَّ تَجَرَّ عَلَيْهِ فَأَدْخَلَهُ فِي الْعَطَائِمِ)؛ (1) مادامی که بنده مؤمن مراقب نماز های پنج گانه است شیطان از او دور است اما همین که نماز را ضایع می کند شیطان بر او جرأت یافته او را به گناهان بزرگ می کشاند.

5. (إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ)؛ (2) این آیه درباره شخصی نازل شد که به مهمانی رفت مهمانان شراب نوشیدند و شروع به ذکر افتخارات خود کردند کم کار بالا گرفت یکی از آن ها استخوان شتری را برداشت به بینی دیگری کوید خون آمد و آن شخص مجروح شد. رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم آمد در این هنگام این آیه نازل شد. (3)

شیطان دشمن نماز است چرا؟ زیرا نماز بزرگ ترین مانع او از گمراه کردن مردم است و شراب و قمار 2 ابزار شیطان است که نمازگزار را از آن دور می کند.

6. (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي)؛ (4) نماز را به یاد من برپا دار.

ص: 10

1- الکافی، ج 3، ص 269؛ وسائل الشیعه، ج 4، ص 28؛ مرآة العقول، ج 15 ص 15.

2- مائده، 91.

3- تفسیر نمونه، ج 5، ص 69.

4- طه، 14.

این آیه خطاب به حضرت موسی علیه السلام است هنگامی که او در بیابان سرد با همه فرزندان سرگردان شد به دنبال آتش به راه افتاد سپس مقام نبوت به او داده شد. نخستین جمله وحی را که دریافت کرد این بود: (مرا عبادت کن و نماز را برپا کن). بهترین اصل دعوت انبیا توحید سپس نماز است مهمترین فلسفه نماز در این آیه آمده است. تذکر و یادآوری همیشگی در اسلام عبادت هفتگی نیست؛ بلکه هر روز 5 بار باید به خدا توجه شود که شست و شوی دائم است یاد خدا این است که او یاد می کند (فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ). (1) اگر کسی از نماز و یاد خدا غفلت کرد دلش ناپینا می شود و به دام شیطان می افتد و زندگی بر او سخت می شود. (2)

7. (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ)؛ (3)

نهی در قرآن 2 قسم است: 1- تشریحی مانند (يُنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ)، 2- تکوینی مانند (وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى) بحث نهی تشریحی است؛ یعنی با توجه در استمرار رعایت شرایط نماز زمینه بازدارندگی را فراهم می کند. برخی معتقدند نماز نهی تکوینی هم دارد خود نماز اثر بازدارنده دارد. فحشاء گناهان بزرگ پنهانی و فکر گناهان بزرگ آشکار است. فحشاء گناهان شهوانی و منکر مطلق گناهان است هر کاری که معروف نباشد منکر است ملاک قبولی نماز بازدارندگی از فحشاء و منکر است.

ص: 11

1- بقره، 152.

2- طه، 124.

3- عنکبوت، 45.

نماز وسیله استعانت و یاری جستن برای پیروزی و غلبه بر مشکلات است. 2 پشتوانه لازم است: 1- پایگاه نیرومند درونی که صبر است، 2- تکیه گاه محکم بیرونی که نماز است؛ ما مرتب در نماز از خدا کمک می خواهیم: (وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) اما همین خدا فرمان می دهد می فرماید: نماز و صبر را وسیله استعانت قرار دهید؛ مورد استعانت هم ذکر شده؛ یعنی در

همه امور استعانت به صبر و نماز داشته باشید.

امام صادق علیه السلام به مسمع فرمود: چرا وقتی که شما را غم فرا می گیرد وضو نمی گیرید، مسجد بروید، دو رکعت نماز بخوانید، «أما سمعت الله يقول: وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ»؛ (1) آیا نشنیده ای که خداوند متعال می فرماید: به واسطه صبر و نماز در سختی ها و گرفتاری ها طلب یاری نمایید.

9. (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ)؛ (2)

در این آیه به 2 نماز اشاره شده است نماز صبح و مغرب و عشاء البته به نماز صبح (3) و عصر (4) هم در سایر آیات اشاره شده است؛ طبق این آیه نماز مصداق روشن حسنات است؛ یعنی همه نیکی ها نماز نقش تکفیر دارد امیر مؤمنان می فرماید: این آیه امید بخش ترین آیه قرآن است.

ص: 12

1- تفسیر کنز الدقائق، ج 1، ص 409 تفسیر العیاشی، ج 1، ص 43؛ بحار الانوار، ج 88 ص 348.

2- هود، 114.

3- اسراء، 78.

4- بقره، 238.

10. (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ)؛ (1)

عمل صالح شامل نماز هم می شود اما در این آیه نماز به عنوان برترین مصداق عمل صالح معرفی شده است.

مردم 4 دسته هستند:

الف - ایمان و عمل صالح دارند (مؤمن)؛

ب - نه ایمان دارند و نه عمل صالح (کافر)؛

ج - ایمان دارند ولی عمل صالح ندارند (فاسق)؛

د - ایمان ندارند ولی عمل صالح به ظاهر انجام می دهند (منافق).

طبق این آیه پاداش نماز نفی خوف و حزن و ایجاد آرامش است؛ نمازگزار در دنیا و آخرت آرام است و سلامت روحی دارد.

10. نمونه از آیات نماز ذکر شد و این بحث را با روایتی به پایان می بریم.

رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (لِكُلِّ شَيْءٍ وَجْهٌ وَ وَجْهٌ دِينُكُمْ الصَّلَاةُ فَلَا يَسِينَنَّ أَحَدُكُمْ وَجْهَ دِينِهِ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ أَنْفٌ وَ أَنْفُ الصَّلَاةِ التَّكْبِيرُ)؛ (2) برای هر چیزی صورت و چهره ای است و چهره دین تان نماز است پس مبادا که کسی از شما چهره دین خود را زشت کند و برای هر چیزی بینی است و بینی نماز تکبیر الاحرام است.

ص: 13

1- بقره، 277.

2- الکافی، ج 3، ص 270 تهذیب الاحکام، ج 2، ص 237؛ وسائل الشیعه، 4، ص 24.

10. (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ)؛ (1)

عمل صالح شامل نماز هم می شود اما در این آیه نماز به عنوان برترین مصداق عمل صالح معرفی شده است.

مردم 4 دسته هستند:

الف - ایمان و عمل صالح دارند (مؤمن)؛

ب - نه ایمان دارند و نه عمل صالح (کافر)؛

ج - ایمان دارند ولی عمل صالح ندارند (فاسق)؛

د - ایمان ندارند ولی عمل صالح به ظاهر انجام می دهند (منافق).

طبق این آیه پاداش نماز نفی خوف و حزن و ایجاد آرامش است؛ نمازگزار در دنیا و آخرت آرام است و سلامت روحی دارد.

10. نمونه از آیات نماز ذکر شد و این بحث را با روایتی به پایان می بریم.

رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (لِكُلِّ شَيْءٍ وَجْهٌ وَ وَجْهٌ دِينُكُمْ الصَّلَاةُ فَلَا يَسِينَنَّ أَحَدُكُمْ وَجْهَ دِينِهِ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ أَنْفٌ وَ أَنْفُ الصَّلَاةِ التَّكْبِيرُ)؛ (2) برای هر چیزی صورت و چهره ای است و چهره دین تان نماز است پس مبادا که کسی از شما چهره دین خود را زشت کند و برای هر چیزی بینی است و بینی نماز تکبیرة الاحرام است.

ص: 14

1- بقره، 277.

2- الکافی، ج 3، ص 270 تهذیب الاحکام، ج 2، ص 237؛ وسائل الشیعه، 4، ص 24.

قال الله تبارک و تعالی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ). (1)

مقدمه

قبل از این که وارد بحث شویم دو نکته می گویم که یکی قصه است و دیگری حدیث است.

یکی از دوستان من نقل می کرد که درس خارج یکی از علما رفتیم که ایشان از مراجع قم است و در قم درس خارج اصول فقه دارد. وقتی نشستیم ده دقیقه ای که ایشان درس گفت فرمودند: تمام شد امروز کافی است! درس های خارج علما 50 دقیقه است به همین دلیل هم درس خارج می گویند؛ چون مقید به کتاب خاصی نیست استاد مبانی بحث را از نظر اجتماعی بحث می کند.

یکی از شاگردان ناراحت شد و گفت: استاد ما این همه راه آمدم بود به اندازه 50 دقیقه مطالعه می کردید! ایشان فرمودند حالا که

ص: 15

می خواندند یک آیه قرآن هم می خواندند که پشتوانه اش باشد. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (أُمَّتِي عَلَى أَرْبَعَةِ أَصْنَافٍ)؛ امت من چهار دسته هستند:

دسته اول: (صِنْفٌ يُصَلُّونَ)؛ یک گروه شان نماز می خوانند، (و لَكِنَّهُمْ فِي صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ)؛ در نماز شان سهواست. همه جا را مدیریت می کند غیر از نماز. نماز می خواند ولی درست نمی خواند و این عادت شده است. به این ها خدا می گوید: (فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ)؛ (1) پس وای بر نمازگزاران که در نماز خود سهل انگاری می کنند!

دسته دوم: (و صِنْفٌ يُصَلُّونَ أَحْيَانًا، وَلَا يُصَلُّونَ أَحْيَانًا)؛ یک وقت نماز می خواند و یک وقت نمی خواند. رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: این ها گمراهی شامل شان می شود: (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيَا)؛ (2) اما پس از آنان فرزندان ناشایسته ای روی کار آمدند که نماز را تباه کردند و از شهوات پیروی نمودند و بزودی (مجازات) گمراهی خود را خواهند دید.

دسته سوم: (صِنْفٌ لَا يُصَلُّونَ أَبَدًا)؛ اصلاً نماز نمی خوانند حکم این ها سقر (پایین ترین طبقه جهنم) است خدا می فرماید از جهنمیان می پرسند: (مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ)؛ چه چیزی باعث شده است که شما این جا بیایید؟ (قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ)؛ (3) می گویند: ما نماز نمی خواندیم.

ص: 16

1- ماعون، 4، 5.

2- مریم، 59.

3- مدثر 52، 53.

دسته چهارم: (صِنْفٌ يُصَلُّونَ أَبَدًا وَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)؛ (1) دائم دغدغه نماز دارند و در نماز حضور قلب دارند.

صیاد شیرازی و نماز اول وقت

خانواده مرحوم صیاد شیرازی رحمه الله علیه نقل می کردند: وقتی که به قم می آمدیم، ظهر تابستان بود و موقع نماز شد، ایشان فرمودند: در جاده بایستیم تا نماز اول وقت بخوانیم به او گفتیم می رویم در قم می خوانیم ایشان گفت: نه نماز اول وقت یک چیز دیگری است خانواده اش می گویند: گفتیم آقای صیاد بر فرض هم که بخوایم این جا نماز بخوانیم مهر و سجاده و آب نداریم!

صیاد شیرازی پایین آمد صندوق عقب را بالا زد و قبله نما گذاشت و یک چهار لیتری آب گذاشت و گفت با این آب وضو بگیرید و یک سجاده و مهر هم گذاشت و گفت: نمازتان را بخوانید. فرمود: یکی از نشانه های ساهون تأخیر در نماز است. (2) دو نوع عبادت

ص: 17

1- (قال النبي صلى الله عليه و اله و سلم : . أُمَّتِي عَلَى أَرْبَعَةِ أَصْنَافٍ: صِنْفٌ يُصَلُّونَ وَلَكِنَّهُمْ فِي صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ، فَكَانَ لَهُمُ الْوَيْلُ ، وَالْوَيْلُ اسْمٌ دَرَكَةٌ مِنْ دَرَكَاتِ جَهَنَّمَ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ صِنْفٌ يُصَلُّونَ أَحْيَانًا وَ لَا يُصَلُّونَ أَحْيَانًا، فَكَانَ لَهُمُ الْعَيْ، وَ الْعَيْ اسْمٌ دَرَكَةٌ مِنْ دَرَكَاتِ جَهَنَّمَ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَ اتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا فَكَانَ لَهُمُ سَقَرٌ، وَ سَقَرٌ اسْمٌ دَرَكَةٌ مِنْ دَرَكَاتِ جَهَنَّمَ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ * قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَ صِنْفٌ يُصَلُّونَ أَبَدًا وَ هُمْ صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ، قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى: قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ) (مواظظ العددیه، ص 332).

2- مجمع البحرين، ج 1، ص 238؛ بحار الانوار، ج 80 ص 6؛ تفسیر کنز الدقائق، ج 14، ص 455.

کننده داریم: فعال و منفعل فعال دنبال اول وقت است و منفعل دنبال آخر وقت است. فعال دنبال بهترین شکل است و منفعل دنبال حداقل است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: صنف چهارم دائماً و با حضور قلب نماز می خوانند. خداوند هم در سوره مؤمنون می فرماید: (قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)؛ (1) مؤمنان رستگارند، آن ها که در نماز شان خشوع دارند.

عزیزان من! یک نماز ویل دارد یک نماز غی دارد، یک نماز سقر دارد و یکی هم فلاح دارد شما نه جزء ویلی ها باشید نه جزء غی ها باشید و نه جزء سقری ها باشید موضوع نماز خیلی مهم است.

نماز عبادت همگانی

در مکه یک جایی است که می گویند همه انبیا در آن جا نماز خوانده اند؛ معنی این حرف این است که نماز عبادت همگانی است. حضرت آدم علیه السلام وقتی آن خطا را مرتکب شد نماز خواند تا توبه اش مورد قبول واقع شد. حضرت ابراهیم علیه السلام وقتی همسر و فرزندش را در سرزمین لم یزرع مکه آورد، عرض کرد: (رَبَّنَا إِنِّي أَسَّ كُنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ)؛ خدایا! من زن جوان و اسماعیل کوچک را آوردم این جا گذاشتم، (لِيَقِيمُوا الصَّلَاةَ)؛ (2) تا نماز را برپا کنند.

ص: 18

1- مؤمنون، 1، 2.

2- ابراهیم، 37.

روایاتی که راجع به اولین سؤال در قیامت است چند دسته است بعضی از روایات می گوید توحید بعضی از روایات می گوید: ولایت امیر مؤمنان علیه السلام. بعضی ها می گوید: نماز و بعضی ها می گوید: محبت اهل بیت علیهم السلام.

یکی از وظایف و هنرهای عالمان دینی این است که برای روایات وجه جمع پیدا کند؛ یعنی با هم تعارض نداشته باشد قیامت یک جا موقف اعتقادات است امتحان اعتقاد را از توحید می پرسیدند. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (یا علی إِنَّ أَوَّلَ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ بَعْدَ مَوْتِهِ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّكَ وَكَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ)؛ (1) علی جان! قیامت سه تا سؤال را اول می پرسند: اول توحید بعد نبوت و بعد ولایت این امتحان اعتقادات است.

اما یک جایی موقف سؤالات از دل است در دلت چه چیزی داری؟ پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (أَوَّلَ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ حُبَّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ)؛ (2) آن جا می گویند: اهل بیت علیهم السلام را دوست داری یا نه؟

یک جا امتحان فروع دین است امام صادق علیه السلام فرمود: (أَوَّلَ مَا يُسْأَلُ

ص: 19

1- عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج 2، ص 129؛ بحار الانوار، ج 24، ص 50؛ البرهان فی تفسیر القرآن، ج 5، ص 747.

2- عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج 2، ص 62؛ بحار الانوار، ج 7، ص 260؛ تفسیر کنز الدقائق، ج 11، ص 121.

عَنْهُ الْعَبْدُ الصَّلَوَاتُ الْمَفْرُوضَاتُ؛ (1) اولین چیزی که سؤال می شود نماز های واجب است.

عزیزان من! این موضوع را با دقت عنایت کنید که نماز در زندگی اولین چیزی است که توصیه شده است نماز اول چیزی است که بالا می رود اول توصیه همه انبیا است (2) و آخر توصیه همه انبیا است؛ همه اولیای الهی این توصیه را دارند.

وقتی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم در مکه مبعوث شد نه روزه، نه جهاد، نه زکات و نه خمس واجب بود؛ روزه در مدینه واجب شد. خمس جهاد و زکات در مدینه واجب شد. یک چیز هایی در مکه حرام هم نبود مثلاً شراب در مدینه حرام شد. اگر کسی می خواست اول بار مسلمان شود یک لا اله الا الله می گفت و رسالت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم را قبول می کرد تمام بود. ولی

ص: 20

1- (عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ صَلَّى الصَّلَوَاتِ الْمَفْرُوضَاتِ فِي أَوَّلِ وَقْتِهَا فَأَقَامَ حُدُودَهَا رَفَعَهَا الْمَلَكُ إِلَى السَّمَاءِ بِيَضَاءِ نَفِيَّةٍ وَ هِيَ تَهْتَفُ بِهِ حَفِظَكَ اللَّهُ كَمَا حَفِظْتَنِي أَسَدٌ تَوَدَّعَكَ اللَّهُ كَمَا اسْتَوَدَّعْتَنِي مَلَكًا كَرِيمًا وَ مَنْ صَلَّى لَهَا بَعْدَ وَقْتِهَا مِنْ غَيْرِ عِدَّةٍ فَلَمْ يُقَمَّ حُدُودَهَا رَفَعَهَا الْمَلَكُ سُودَاءَ مُظْلِمَةٍ وَ هِيَ تَهْتَفُ ضَمِيمَتِي ضَمِيمَتِي وَ لَا رَعَاكَ اللَّهُ كَمَا لَمْ تَرَعْنِي ثُمَّ قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ إِذَا وَقَفَ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ عَنِ الصَّلَوَاتِ الْمَفْرُوضَاتِ وَ عَنِ الزَّكَاةِ الْمَفْرُوضَةِ وَ عَنِ الصِّيَامِ الْمَفْرُوضِ وَ عَنِ الْحَجِّ الْمَفْرُوضِ وَ عَنِ وَلَا يَتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنْ أَقْرَبْنَا بَيْنَنَا ثُمَّ مَاتَ عَلَيْهَا قُبِلَتْ مِنْهُ صَلَاتُهُ وَ صَوْمُهُ وَ زَكَاتُهُ وَ حَجُّهُ وَ إِنْ لَمْ يَقْرَبْنَا بَيْنَنَا يَتَنَا يَدَى اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْهُ شَيْئًا مِنْ أَعْمَالِهِ) (بحار الانوار، ج 80 ص 10؛ الأمالی للصدوق، ص 256؛ روضة الواعظین، ج 2، ص 318).

2- (عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ الصَّلَاةُ وَ هِيَ آخِرُ وَصَايَا الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَمَا أَحْسَنَ الرَّجُلُ يَغْتَسِلُ أَوْ يَتَوَضَّأُ فَيَسْبِغُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَتَنَحَّى حَيْثُ لَا يَرَاهُ أَنْبَسُ فَيَسْرِفُ عَلَيْهِ وَ هُوَ رَاكِعٌ أَوْ سَاجِدٌ إِنْ الْعَبْدُ إِذَا سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ نَادَى إِبْلِيسَ يَا وَيْنَاهُ أَطَاعَ وَ عَصَيْتُ وَ سَجَدَ وَ أَبَيْتُ) (الكافی، ج 3، ص 264؛ من لا يحضره الفقیه، ج 1، ص 210؛ وسائل الشیعه، ج 4، ص 38).

در میان تمام واجبات اول واجبی که در سال نهم بعثت واجب شد نماز بود. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم قبل از بعثت هم نماز می خواند. سوره حمد قبل از بعثت ایشان به او تعلیم داده شد و نماز می خواند.

پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (الصَّلَاةُ عَمُودُ الدِّينِ وَفِيهَا عَشْرُ خِصَالٍ)؛ نماز ستون دین است و ده اثر دارد:

اثرات نماز

1. زیبایی صورت

«زین الوجه»؛ اولین اثر نماز زیبایی صورت است. نماز آدم را نورانی می کند و نورانی وارد محشر و بهشت می کند.

2. نورانیت قلب

«وَنُورُ الْقَلْبِ»؛ دومین اثر نماز این است که قلب انسان را نورانی می کند. به وجود مقدس رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم گفتند: (يُصَلِّي بِلَيْلٍ بِالنَّهَارِ وَيَسْرِقُ بِاللَّيْلِ)؛ جوانی در مدینه است که دزدی می کند و نماز هم می خواند، (فَقَالَ إِنَّ صَلَاتَهُ لَتَرُدُّعُهُ)؛ (1) فرمود: آرام آرام دزدی را کنار می گذارد.

3. دست یافتن به آرامش

«وَرَاحَةُ الْبَدَنِ»؛ سومین اثر نماز دست یافتن به آرامش است. امتحان کنید! نماز به انسان آرامش می دهد.

ص: 21

1- بحار الانوار، ج 79، ص 189؛ تفسیر نور الثقلین، ج 4، ص 162؛ تفسیر کنز الدقایق، ج 10، ص 149.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم از جنگی بر می گشتند، به بیابانی رسیدند، فرمودند: صلاح نیست شب عبور کنید همین جا می خوابیم، صبح حرکت می کنیم. حضرت فرمود دو نفر دو نفر پست بدهید که اگر دشمن آمد ما را بیدار کنید. شب اول یک آقای به نام عباد بن بشر با عمار یاسر گفتند: ما پست می دهیم یکی از آن ها انصاری است و یکی از آن ها از مهاجرین.

این ها مشغول پست دادن بودند و پیامبر و اصحاب هم خوابیدند. انصاری به عمار که مهاجری است گفت: تو هم بخواب فقط نزدیک من بخواب که اگر دشمن آمد من فوراً بیدارت کنم تا ایستاد و سوره کهف را شروع کرد دشمن رسید یک تیر به چله کمان گذاشتند و شلیک کردند به پشت پایش فرورفت فهمید دشمن آمده نماز را شکست. بعد فریاد زد بلند شدند و دشمن را دفع کردند. رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم به او فرمود: چه کار می کردی؟ گفت: یا رسول الله آن چنان آرامش و لذتی داشتم که اگر جان شما و اصحاب نبود و فقط بنا بود خودم کشته شوم نماز را قطع نمی کردم. (1)

یک وقتی شخصی پیش من آمده بود و گفت می خواهم کتاب بنویسم و می خواهم آخرین نمازها را بنویسم که چه کسانی آخرین نمازها را خواندند و شهید شدند. من چند مورد به او گفتم مثلاً حُجر را خواستند بکشند گفت: بگذارید نماز بخوانم دو رکعت نماز خواند و

ص: 22

بعد اعدام شد. (1) حبیب را می خواستند در بیرون مکه اعدام کنند، گفت: بگذارید دو رکعت نماز بخوانم و بعد شهید شد. (2)

منصور دوانیقی چند نفر از سادات حسنی را در بغداد زندانی کرد. یکی از آن ها گفت: ما غذا نمی خواهیم نماز را چه کار کنیم؟ در زندان دغدغه اش نماز است.

عزیزان من! با قرآن خواندن زمان را تقسیم کردند و نماز خواندند و همه آن ها هم شهید شدند.

جوانی به نام سعد بن مالک بود که مسلمان شده بود و مادرش کافر بود. پنج وعده موقع نماز از خانه بیرون می آمد دو سه کیلومتر دور می شد می رفت در شیار کوه می ایستاد نماز می خواند می خواست که مادرش و مشرکین نفهمد که مانعش شوند. (3)

مرحوم شهید مطهری رحمه الله علیه می گوید: با شخصی هم حجره بودم. من برای نماز شب بلند می شدم در مدرسه دار الشفاء شیر آب نبود زمستان باید بیرون می آمدیم نزدیک رودخانه آب بر می داشتیم وضو می گرفتیم. به ایشان می گفتم. بلند شو نماز شب بخوان می گفت: سرد است و من سرما می خورم. آن آقا خودش نقل می کند که یک شب مرحوم شهید مطهری رحمه الله علیه ظرف آب را در اتاق کنار من آورد. و گفت: بلند شو نماز شب بخوان.

ص: 23

1- اسد الغابه، ج 1، ص 356؛ الغارات، ج 2، ص 811؛ مکاتیب الائمه علیه السلام، ج 1، ص 438.

2- بحار الانوار، ج 20، ص 153.

3- روایات تربیتی، ج 3، ص 187.

4. نورانیت قبر

«و انس القبور»؛ چهارمین اثر نماز این است که آن لحظه ای شما را در قبر می گذارند نماز است که نورانیت قبر می آورد.

5. نزول رحمت

«و منزل الرحمة» پنجمین اثر نماز این است که رحمت روی سر شما می ریزد.

داستان

شخصی نزد امام صادق علیه السلام آمد که ورشکست شده بود. گفت: یا بن رسول الله! کل سرمایه ام را از دست دادم و ناامید شده بود. آقا فرمودند: (فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَخْرُجَ إِلَى سُوقِكَ فَصَلِّ رَكَعَتَيْنِ)؛ (1) دو رکعت نماز بخوان و

ص: 24

1- (عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الصَّلَاةُ وَهِيَ آخِرُ وَصَايَا الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَمَا أَحْسَنَ الرَّجُلُ يَغْتَسِلُ أَوْ يَتَوَضَّأُ فَيَسْمَعُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَتَنَحَّى حَيْثُ لَا يَرَاهُ أَنَيْسُ فَيُشْرِفُ عَلَيْهِ وَهُوَ رَاكِعٌ أَوْ سَاجِدٌ إِنْ الْعَبْدُ إِذَا سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ نَادَى إِبْلِيسُ يَا وَيْلَاهُ أَطَاعَ وَعَصَيْتُ وَسَجَدَ وَابْتَيْتُ. عَنْ ابْنِ الطَّيَّارِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّهُ كَانَ فِي يَدَيَّ شَيْءٌ تَفَرَّقَ وَضَقْتُ صَبِيحاً شَدِيداً فَقَالَ لِي أَلَيْكَ حَانُوتٌ فِي السُّوقِ قُلْتُ نَعَمْ وَفَدَّ تَرَكَتُهُ فَقَالَ إِذَا رَجَعْتَ إِلَى الْكُوفَةِ فَاقْعُدْ فِي حَانُوتِكَ وَاكْنُسْهُ فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَخْرُجَ إِلَى سُوقِكَ فَصَلِّ رَكَعَتَيْنِ أَوْ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ قُلْ فِي دُبُرِ صَلَاتِكَ تَوَجَّهْتُ بِمَا حَوْلَ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ . وَ لَكِنْ بِحَوْلِكَ وَقُوَّتِكَ أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِنَ الْحَوْلِ وَالْقُوَّةِ إِلَّا بِكَ فَأَنْتَ حَوْلِي وَمِنْكَ قُوَّتِي اللَّهُمَّ فَارْزُقْنِي مِنْ فَضْلِكَ الْوَاسِعِ رِزْقاً كَثِيراً طَيِّباً وَأَنَا خَافِضٌ فِي عَافِيَتِكَ فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا أَحَدٌ غَيْرُكَ قَالَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ وَكُنْتُ أَخْرُجُ إِلَى دُكَّانِي حَتَّى خَفْتُ أَنْ يَأْخُذَنِي الْجَابِي بِأَجْرَةِ دُكَّانِي وَمَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ فَجَاءَ جَالِبٌ بِمَتَاعٍ فَقَالَ لِي تُكْرِمُنِي نِصْفَ بَيْتِكَ فَأَكْرِمْتَهُ نِصْفَ بَيْتِي بِكَرَى الْبَيْتِ كُلِّهِ قَالَ وَعَرَضَ مَتَاعَهُ فَأَعْطَيْتُ بِهِ شَيْئاً لَمْ يَبِعْهُ فَقُلْتُ لَهُ هَلْ لَكَ إِلَى خَيْرٍ تَبِيعُنِي عِدْلاً مِنْ مَتَاعِكَ هَذَا أَبِيعُهُ وَأَخُذُ فَضْلاً لَهُ وَأَدْفَعُ إِلَيْكَ ثَمَنَهُ قَالَ وَكَيْفَ لِي بِذَلِكَ قَالَ قُلْتُ وَ لَكَ اللَّهُ عَلَيَّ بِذَلِكَ قَالَ فَخُذْ عِدْلاً مِنْهَا فَأَخَذْتَهُ وَرَقْمَهُ وَجَاءَ بَرْدٌ شَدِيدٌ فَبِعْتُ الْمَتَاعَ مِنْ يَوْمِي وَدَفَعْتُ إِلَيْهِ الثَّمَنَ وَأَخَذْتُ الْفُضْلَ فَمَا زِلْتُ أَخُذُ عِدْلاً فَأَبِيعُهُ وَأَخُذُ فَضْلاً لَهُ وَأَرُدُّ عَلَيْهِ مِنْ رَأْسِ الْمَالِ حَتَّى رَكِبْتُ الدَّوَابَّ وَاسْتَرَيْتُ الرَّقِيقَ وَبَنَيْتُ الدُّورَ) (الكافي، ج 3، ص 474؛ تهذيب الاحكام، ج 3، ص 312 وسائل الشيعه، ج 8 ص 122).

برو در مغازه ات خدا کمک می کند.

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: من هر غمی برایم می آید دو رکعت نماز می خوانم آرام می شوم. امام صادق علیه السلام فرمود: تعجب می کنم بعضی ها چرا در گرفتاری به نماز رو نمی آورند!

ملاصدرا با آن مقامش از کهک به حرم حضرت معصومه علیها السلام می آمد دو رکعت نماز می خواند مشکلات فلسفی را حل می کرد. بوعلی سینا می گوید من مسائل علمی را با نماز حل می کردم.

6. نور آسمان

«و مصباح السماء»؛ ششمین اثر نماز نور آسمان است.

7. سنگینی پرونده اعمال

«و ثَقُلُ الْمِيزَان»؛ هفتمین اثر نماز سنگینی پرونده انسان در روز قیامت است. روز قیامت سنگینی پرونده ها چند چیز است: یکی از چیز هایی که پرونده را سنگین می کند در روایت داریم خوش اخلاقی است دوم صلوات بر محمد و آل محمد است سوم نماز است.

8. تحصیل رضایت خداوند

«و مرضاة الرب»؛ هشتمین اثر نماز این است که خدا را از شما راضی می کند: (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ

ص: 25

9. رفتن به بهشت

(وَتَمَنُّ الْجَنَّةَ)؛ نهمین اثر و پاداش نماز رفتن به بهشت است.

10. حجاب جهنم

(وَحِجَابٌ مِنَ النَّارِ)؛ دهمین اثر نماز حجاب جهنم است. در یک کلام (وَمَنْ أَقَامَهَا فَقَدْ أَقَامَ الدِّينَ، وَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ هَدَمَ الدِّينَ)؛ (2)

دهمین اثر نماز این است کسی که نماز را اقامه کند دین را اقامه کرده است و کسی هم که نماز را ترک کند دین را از بین برده است.

خدایا! همه ما را از مصلین خاشع قرار بده.

چرایی نماز

1. تقدیر و تشکر از خداوند

چرا نماز می خوانیم؟ اولین علت وجوب نماز تقدیر و تشکر از خداوند است.

عقل سلیم وجدان سالم ادب کامل و منطق صحیح حکم می کند از کسی که به ما خدمتی کرده تشکر کنیم هر چه خدمت ارزنده تر باشد تقدیر و تکریم هم باید بیشتر باشد اگر کسی غریقی را نجات داد در برابر او چه وظیفه ای دارد؟ اگر دکتر بیماری را نجات داد بیمار در برابر او چه

ص: 26

1- مجادله، 29.

2- مواظظ العددیه ص 519.

امام کاظم علیه السلام به هشام فرمود: (يَا هِشَامُ قَوْلُ اللَّهِ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ جَزَتْ فِي الْمُؤْمِنِ وَالْكَافِرِ وَالْبَرِّ وَالْفَاجِرِ مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَعَلَيْهِ أَنْ يُكَافِيَ بِهِ)؛ (1) ای هشام! این سخن خدا که فرمود (آیا پاسخ نیکی جز به نیکی است) شامل مؤمن و کافر و نیکوکار و بدکار می شود؛ هر کسی که کار نیکی درباره او انجام شده باید آن را جبران کند.

خدا ما را از عدم آفریده و سلامت و رزق داده عقل و شعور داده، باید تشکر کنیم؛ نماز تقدیر و تشکر از خداست.

2. غفلت زدایی

دومین علت و موجب نماز غفلت زدایی است. امام صادق علیه السلام در مورد چرایی نماز می فرماید: (فَفَرَضَ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةَ يَذْكُرُونَ فِي كُلِّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ يُتَادُونَ بِاسْمِهِ وَتَعَبَّدُوا بِالصَّلَاةِ وَذَكَرَ اللَّهُ لِكَيْلَا يَغْفُلُوا عَنْهُ وَ يَنْسَوهُ فَيَنْدَرَسَ ذِكْرُهُ)؛ (2) خدا نماز را بر مردم واجب کرد تا 5 مرتبه در شبانه روز او را بخوانند و مقید به نماز و ذکر باشند تا غفلت آن ها را نگیرد و خدا را فراموش نکنند؛ در نتیجه یاد خدا در بین مردم فرسوده نگردد.

علت دیگر نماز خواندن در این روایت غفلت زدایی است. نماز ستون فقرات و روح دین است.

ص: 27

1- مستدرک الوسائل، ج 12، ص 356 تحف العقول، ص 395؛ بحار الانوار، ج 75، ص 311.

2- علل الشرایع، ج 2، ص 317 وسائل الشیعه، ج 4، ص 9؛ بحار الانوار، ج 79، ص 261.

سومین علت وجوب نماز آن است که بندگان روح و روان خود را بسازند تا آلوده نشود نماز تکیه کردن به قدرت مافوق طبیعت و فنا شدن در خداست. نماز انسان های فانی را باقی می کند. با نماز انسان احساس قدرت می کند؛ چون با بزرگی سخن می گوید احساس پوچی و رهایی نمی کند و سایه رحمت خدا بر سر او می افتد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

(لَوْ يَعْلَمُ الْمُصَلِّي مَا يَعْشَاهُ مِنْ جَلَالِ اللَّهِ مَا سَرَّهُ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ)؛ (1) اگر نمازگزار می دانست چه پرده ای از شکوه و عظمت و بزرگواری خداوند به او افکنده می شود راضی نمی شد سر از سجده بردارد.

نماز باران لطف و رحمت الهی بر بنده است. شیطان را هم رنج داده و از انسان دور می کند.

امام باقر علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: (إِذَا قَامَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ فِي صَلَاتِهِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ أَوْ قَالَ أَقْبَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ حَتَّى يَنْصَدِرَ وَأَظْلَتُهُ الرَّحْمَةُ مِنْ فَوْقِ رَأْسِهِ إِلَى أَفْقِ السَّمَاءِ وَالْمَلَائِكَةُ تَحْفُهُ مِنْ حَوْلِهِ إِلَى أَفْقِ السَّمَاءِ وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ مَلَكَائِمًا عَلَى رَأْسِهِ يَقُولُ لَهُ أَيُّهَا الْمُصَلِّي لَوْ تَعْلَمُ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ وَ مَنْ تُنَاجِي مَا التَّمَّتْ وَلَا زِلْتَ مِنْ مَوْضِعِ أَبْدَانِكَ)؛ (2) هنگامی که بنده مؤمن به نماز می ایستد خدا بر او نظر می افکند و سایه مهربانی و

ص: 28

1- بحار الانوار، ج 79، ص 207.

2- الکافی، ج 3، ص 265؛ وسائل الشیعه، ج 4، ص 32؛ بحار الانوار، ج 81 ص 260.

بخشنده‌گی خود را بر سر او می افکند و تا آسمان امتداد بخشد و فرشتگان او را احاطه می کنند و نیز خداوند فرشته ای را موکل گردانیده که بالای سر نمازگزار ایستاده و به او بگوید ای نمازگزار اگر می دانستی چه کسی به تو نظر افکنده و با چه کسی گفت و گو می کنی هرگز نماز را رها نمی کردی.

ص: 29

قال الله تبارک و تعالی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ). (1)

مقدمه

دو بحث را عرض می کنم بحث اول یک بحث مبنایی و ریشه ای است و نمی خواهم جوانب بحث را به گونه ای مطرح کنم که اختلاف برانگیز باشد؛ بلکه فقط به عنوان یک جوان مسلمان شیعه یک اطمینان و آرامشی در ارتباط با نماز هایی که می خوانیم در ما باشد و شبهاتی که گاهی مطرح می شود در پرتوی بحثی که تقدیم می کنم یک مقداری رفع شود.

گاهی می پرسند پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم چه طور نماز می خوانده است؟ پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم یک نوع نماز می خوانده و یک بار و دو بار نبوده که بگوییم کسی ندیده و مخفیانه بوده است؛ بلکه به جماعت بوده و افراد زیادی نماز حضرت را دیدند و با او در سفر بودند. پس چرا نمازها از لحاظ وضو و ایستادن و یا بسم الله را بلند یا آهسته گفتن با هم فرق دارد؟ البته اساس نماز یکی

ص: 30

پیدایش دو تفکر بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم

بعد از رحلت رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم دو تفکر در جامعه پیدا شد. یک تفکر از غدیر نشأت گرفت و یک تفکر از سقیفه. تفکر غدیر گفت: رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم که از دنیا رفت امام پس از او امیر مؤمنان علی علیه السلام است و فرزندان او تا آخرین امام که ان شاء الله ظهور خواهد کرد و این ها همه معصوم هستند.

وحی با رحلت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم تمام شد ولی دوازده امام عصمت دارند و هر حرفی که بزنند مثل حرف های پیامبر خدا حجت است. حدیث فقط حرف های رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم نیست بلکه امام رضاء علیه السلام هم حرفی بزند، امام کاظم علیه السلام هم سخنی بگویند حدیث است برای این که این ها معصوم و حجت خدا و امام هستند و علم شان علم غیب و لدنی است؛ این تفکر شیعه است. وقتی این تفکر ما شد طبیعتاً وقتی که یک چیزی را امام صادق علیه السلام بفرماید مثل این است که پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرموده است، هیچ فرقی نمی کند. اگر دیدیم یک جمله ای را امام رضا علیه السلام فرمود و لوفاصله امام رضا علیه السلام با پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم نزدیک دوست سال باشد، گویا پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرموده است و برای ما حجت است.

تفکر دوم گفت: رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم که از دنیا رفت حرف های صحابه (افرادی که دور پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم بودند) حجت است. مطالبی که این ها گفته اند مهم است و ما آن را عمل می کنیم و طبیعتاً این دو تفکر جلو آمد.

ما به عنوان پیروان مکتب اهل بیت و امامیه اثنی عشریه (چون ما شیعیان غیر دوازده امامی هم داریم) از کجا می‌گوییم نمازی که می‌خوانیم نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم است؟ از این که صد ها و ده ها روایت داریم که ائمه ما 250 سال امام ما بودند و ما ته دلمان محکم است این نمازی که می‌خوانیم نماز رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم است؛ یعنی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم این طور وضو گرفتند و ایستادند.

اول از وضو شروع می‌کنیم یک روایتی عرض می‌کنم که در کتاب کافی است. مؤلف این کتاب کلینی است شانزده هزار حدیث دارد که در دوره غیبت صغری نوشته شده است. من بعید می‌دانم این روایات به نظر نواب خاص نرسیده باشد؛ چون در بغداد این کتاب تمام شده است این کتاب کتابی مورد اعتماد و اعتبار است نمی‌گوییم روایات ضعیف در آن نیست ولی بسیار کم است این روایت که می‌خواهم بخوانم در کافی شریف است.

نحوه وضو گرفتن پیامبر

زراره و بکیر خدمت امام باقر علیه السلام آمدند سؤال کردند: (سَأَلَا أَبَا جَعْفَرٍ عَنِ وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ)؛ پیامبر چه طور وضو می‌گرفته است؟ (فَدَعَا بَطْنُ أَوْ تَوْرَ فِيهِ مَاءٌ)؛ امام فرمودند یک ظرف آب بیاورید من برای شما وضو بگیرم تا ببینید چه طور وضو می‌گرفته است. دستانش را شست و بالای دست را آب ریختند و از بالا به پایین وضو گرفتند و بعد این دست

را و بعد هم سر را مسح کردند و بعد پاها را مسح کردند. (1) امام ما، حجت خدا روایت می کند. بالاخره گزارش نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم را فرزندش حجت خدا بهتر برای من می تواند بگوید نه کسی که سال ها فاصله دارد و خبر از سنت پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم ندارد.

اذان تشیع

مرحوم شیخ طوسی رحمه الله علیه که مرد بسیار بزرگی بوده و هزار سال پیش زندگی می کرده است دو کتاب به نام تهذیب و استبصار دارد که از نظر فقهی برای علما و مراجع و بزرگان ما بسیار مهم است و شیخ طوسی رحمه الله علیه کسی است که در مقدمه کتاب تهذیبش می گوید در زمان ما شنیده ام

ص: 33

1- (عَنْ زُرَّارَةَ وَبُكَيْرٍ أَنَّهُمَا سَأَلَا أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَعَا بِطَسْتٍ أَوْ تَوْرٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَمَسَ يَدَهُ الْيُمْنَى فَعَرَفَ بِهَا عُرْفَةَ فَصَبَّ بِهَا عَلَى وَجْهِهِ فَغَسَلَ بِهَا وَجْهَهُ ثُمَّ غَمَسَ كَفَّهُ الْيُسْرَى فَعَرَفَ بِهَا قَفَّهَ فَأَفْرَعَّ عَلَى ذِرَاعِهِ الْيُمْنَى فَغَسَلَ بِهَا ذِرَاعَهُ مِنَ الْمِرْفَقِ إِلَى الْكَفِّ لَا يَرُدُّهَا إِلَى الْمِرْفَقِ ثُمَّ غَمَسَ كَفَّهُ الْيُمْنَى فَأَفْرَعَّ بِهَا عَلَى ذِرَاعِهِ الْيُسْرَى مِنَ الْمِرْفَقِ وَصَنَعَ بِهَا مِثْلَ مَا صَنَعَ بِالْيُمْنَى ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ وَقَدَمَيْهِ بِلَلِّ كَفِّهِ لَمْ يُحِدْ لِهَمَا مَاءً جَدِيداً ثُمَّ قَالَ وَلَا يَدْخُلُ أَصَابِعُهُ تَحْتَ السَّرَاكِ قَالَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَدَعَ شَيْئاً مِنْ وَجْهِهِ إِلَّا غَسَلَهُ وَأَمَرَ بِغَسْلِ الْبَيْدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَدَعَ شَيْئاً مِنْ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ إِلَّا غَسَلَهُ لِأَنَّ اللَّهَ يَقُولُ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمِرْفَقِ ثُمَّ قَالَ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ فَإِذَا مَسَحَ بِشَيْءٍ مِنْ رَأْسِهِ أَوْ بِشَيْءٍ مِنْ قَدَمَيْهِ مَا بَيْنَ الْكَعْبَيْنِ إِلَى أَطْرَافِ الْأَصَابِعِ فَقَدْ أَجَزَاهُ قَالَ فَقُلْنَا أَيْنَ الْكَعْبَانِ قَالَ هَاهُنَا يَعْنِي الْمَفْصِلَ دُونَ عَظْمِ السَّاقِ فَقُلْنَا هَذَا مَا هُوَ فَقَالَ هَذَا مِنْ عَظْمِ السَّاقِ وَالْكَعْبُ أَسْفَلُ مِنْ ذَلِكَ فَقُلْنَا أَصْلَحَكَ اللَّهُ فَالْعُرْفَةُ الْوَاحِدَةُ تُجَزَى لِلْوَجْهِ وَغُرْفَةُ لِلذَّرَاعِ قَالَ نَعَمْ إِذَا بَالِغَتْ فِيهَا وَالتَّنْتَانِ تَأْتِيَانِ عَلَى ذَلِكَ كُلِّهِ) (الكافي، ج 3، ص 25؛ الوافي، ج 6، ص 276؛ بحار الانوار، ج 77، ص 273).

أَرَادَ الرَّجُلُ أَنْ يُنَبِّهَ النَّاسَ لِلصَّلَاةِ أَنْ يُنَادِيَ بِذَلِكَ؛ این‌ها بدعت بنی‌امیه است و جزء اذان نبوده؛ البته یک نکته ای را بگوییم اگر کسی این را بگوید به قصد این که آن‌هایی که خواب هستند بیدار شوند نه به قصد اذان ایرادی ندارد ولی جزء اذان نباشد و بعد فرمود: (وَلَا يَجْعَلُهُ مِنْ أَصْلِ الْأَذَانِ؛ فَإِنَّا لَا نَرَاهُ أَذَانًا)؛ (1) این اذانی که ما می‌گوییم از جبرئیل است که برای رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم گفته است. ترتیبش «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» داشته و این «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» طبیعتاً از اذان اگر حذف شده است بدعت است و اگر چیزی به عنوان اذان اضافه شده است بدعت است.

می‌دانید فقهاء ما «أشهد ان امير المؤمنين علياً ولي الله» را که در رساله‌ها همه نوشته‌اند جزء اذان نیست؛ به عنوان تبرک و تیمن از باب این که امیر مؤمنان علیه‌السلام ولی برحق خداست اما «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» جزء اذان بوده است.

نحوه ایستادن رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در نماز

نکته دیگر این که پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ما چه طور به نماز می‌ایستاده است؟!

ما الان دو نوع ایستادن داریم برادران اهل سنت ما دست بسته می‌ایستند و ما دست‌ها را روی ران می‌گذاریم فقهای ما همه فتوا دادند که دست بسته درست نیست و روایات فراوان هم دارد.

وجود مقدس امام علی علیه‌السلام فرمود: (لَا يَجْمَعُ الْمُسْلِمُ يَدَيْهِ فِي صَلَاتِهِ وَهُوَ

ص: 35

قَائِمٌ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَتَّسِبُهُ بِأَهْلِ الْكُفْرِ يَعْنِي الْمَجُوسَ؛ (1) این رسم بین مجوسی ها بود که این ها سران شان را احترام می کردند و بعداً عده ای این را وارد نماز کردند امیر مؤمنان علیه السلام فرمودند: تشبه به اهل مجوس جائز نیست و روایات متعددی داریم از جمله روایتی که حماد بن عیسی می گوید من خدمت امام صادق علیه السلام آمدم که آقا فرمودند: دو رکعت نماز بخوان و بعد نماز من را نپسندیدند خود آقا نماز خواند، ایشان گزارش می کند و می گوید آقا دست ها را مقابل گوش آورد و با یک آرامشی (اللَّهُ أَكْبَرُ) گفت: و بعد دست ها را پایین انداخت و روی ران هایش گذاشت گزارش نماز امام صادق علیه السلام این است؛ (2) نسبت به سایر ائمه علیهم السلام گزارش هایی که

ص: 36

1- وسائل الشیعه، ج 7، ص 267؛ بحار الانوار، ج 81 ص 325؛ الخصال، ج 2، ص 622.

2- (عَنْ حَمَادِ بْنِ عَيْسَى قَالَ قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمًا يَا حَمَادُ تَحْسُنُ أَنْ تُصَلِّيَ قَالَتْ يَا سَيِّدِي أَنَا أَحْفَظُ كِتَابَ حَرِيْزٍ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ لَا عَلَيْكَ يَا حَمَادُ قُمْ فَصَلِّ قَالَ فَقُمْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ مُتَوَجِّهًا إِلَى الْقِبْلَةِ فَاسْتَفْتَحْتُ الصَّلَاةَ فَرَكَعْتُ وَسَجَدْتُ فَقَالَ يَا حَمَادُ لَا تَحْسُنُ أَنْ تُصَلِّيَ مَا أَقْبَحَ بِالرَّجُلِ مِنْكُمْ يَأْتِي عَلَيْهِ سِتُّونَ سَنَةً أَوْ سَبْعُونَ سَنَةً فَلَا يُقِيمُ صَلَاةً وَاحِدَةً بِحُدُودِهَا تَامَةً قَالَ حَمَادُ فَأَصَابَنِي فِي نَفْسِي النَّوْلُ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَعَلَّمَنِي الصَّلَاةَ فَقَامَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ مُنْتَصِبًا فَأَرْسَلَ يَدَيْهِ جَمِيعًا عَلَيَّ فَخَذِيهِ قَدْ ضَمَّ أَصَابِعَهُ وَقَرَّبَ بَيْنَ قَدَمَيْهِ حَتَّى كَانَ بَيْنَهُمَا قَدْرُ ثَلَاثِ أَصَابِعٍ مُنْفَرَجَاتٍ وَاسْتَقْبَلَ بِأَصَابِعِ رِجْلَيْهِ جَمِيعًا الْقِبْلَةَ لَمْ يُحِرْفُهُمَا عَنِ الْقِبْلَةِ وَقَالَ بِخُشُوعٍ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قَرَأَ الْحَمْدَ بِتَرْتِيلٍ وَقُلَّ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثُمَّ صَبَرَ هُنَيْئَةً بِقَدْرِ مَا يَنْتَفُسُ وَهُوَ قَائِمٌ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حِيَالَ وَجْهِهِ وَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَهُوَ قَائِمٌ ثُمَّ رَكَعَ وَمَلَأَ كَفَّيْهِ مِنْ رُكْبَتَيْهِ مُنْفَرَجَاتٍ وَرَدَّ رُكْبَتَيْهِ إِلَى خَلْفِهِ حَتَّى اسْتَوَى ظَهْرُهُ حَتَّى لَوْ صُبَّ عَلَيْهِ قَطْرَةٌ مِنْ مَاءٍ أَوْ دُهْنٍ لَمْ تَزَلْ لِاسْتِوَاءِ ظَهْرِهِ وَ مَدَّ عُنُقَهُ وَ غَمَضَ عَيْنَيْهِ ثُمَّ سَبَّحَ ثَلَاثًا بِتَرْتِيلٍ فَقَالَ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ ثُمَّ اسْتَوَى قَائِمًا فَلَمَّا اسْتَمَكَنَ مِنَ الْقِيَامِ قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ كَبَّرَ وَهُوَ قَائِمٌ وَ رَفَعَ يَدَيْهِ حِيَالَ وَجْهِهِ ثُمَّ سَجَدَ وَبَسَّ طَلْفَيْهِ مَضْمُومَتِي الْأَصَابِعِ بَيْنَ يَدَيِ رُكْبَتَيْهِ حِيَالَ وَجْهِهِ فَقَالَ - سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ لَمْ يَضَعْ شَيْئًا مِنْ جَسَدِهِ عَلَى شَيْءٍ مِنْهُ وَ سَجَدَ عَلَى ثَمَانِيَةِ أَعْظَمِ الْكَفَّيْنِ وَ الرُّكْبَتَيْنِ وَ أَنَامِلِ إِثْمَا مَيِّ الرَّجُلَيْنِ وَ الْجَبْهَةِ وَ الْأَلْفِ وَقَالَ سَبْعَةٌ مِنْهَا فَرَضَ يُسَبِّحُ عَلَيْهَا وَ هِيَ الَّتِي ذَكَرَهَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ وَ أَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا وَ هِيَ الْجَبْهَةُ وَ الْكَفَّانِ وَ الرُّكْبَتَانِ وَ الْإِيهَامَانِ وَ وَضَعُ الْأَنْفِ عَلَى الْأَرْضِ سِتَّةٌ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ فَلَمَّا اسْتَوَى جَالِسًا قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قَعَدَ عَلَى فَخْذِهِ الْأَيْسَرِ وَ قَدَّمَ ظَاهِرَ قَدَمِهِ الْأَيْمَنِ عَلَى بَطْنِ قَدَمِهِ الْأَيْسَرِ وَ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ ثُمَّ وَقَدَّ كَبَّرَ وَهُوَ جَالِسٌ وَ سَجَدَ السَّجْدَةَ الثَّانِيَةَ وَقَالَ كَمَا قَالَ فِي الْأُولَى وَ لَمْ يَضَعْ شَيْئًا مِنْ بَدَنِهِ عَلَى شَيْءٍ مِنْهُ سُّجُودًا وَ كَانَ مُجَنِّحًا وَ لَمْ يَضَعْ ذِرَاعِيهِ عَلَى الْأَرْضِ فَصَلَّى رُكْعَتَيْنِ عَلَى هَذَا وَ يَدَاهُ مَضْمُومَتَا الْأَصَابِعِ وَهُوَ جَالِسٌ فِي الشَّهَادَةِ فَلَمَّا فَرَغَ مِنَ الشَّهَادَةِ سَلَّمَ فَقَالَ يَا حَمَادُ هَكَذَا صَلَّ (الكافي، ج 3، ص 311؛ تهذيب الاحكام، ج 2، ص 81؛ الوافي، ج 8 ص 835).

داریم این طور است.

می خواهیم بگویم یک مقداری خیال تان راحت باشد و آن آرامشی که در نماز باید داشته باشید بدانید ما چرا نماز را این طوری می خوانیم!
چرا «حَيِّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» را مقید هستیم چرا «الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ» را جایز نمی دانیم!

عزیزان من این ها تمامش پشتوانه دارد کلام معصوم و حجت خدا است. نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم این طور بوده است. امام صادق علیه السلام بهتر می تواند نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم را بیان کند یا دیگران؟ معلوم است امام صادق علیه السلام.

بسم الله را آهسته یا بلند بگوییم؟

نکته بعدی بسم الله است. ما همه مقید هستیم بسم الله را بلند بگوییم؛ البته قرآن می فرماید نه آن قدر بلند که دیگران را آزار دهد و نه آن قدر

ص: 37

آهسته که خودت هم نشنوی (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُ). (1)

فخر رازی یک تفسیری به نام تفسیر کبیر دارد که سی و دو جلد است. در جلد اول تفسیرش بحث های مقدماتی می کند. به بسم الله که می رسد می گوید: باید بلند گفت یا آهسته؟ می گوید: بعضی ها گفته اند بلند و بعضی ها می گویند: آهسته باید گفت. می گوید: امیر مؤمنان علیه السلام در تمام نماز هایش بسم الله را بلند می گفت و نظر من این است: «من اقتدی بعلى بن ابى طالب فقد اهتدى»؛ (2) هر کسی از امیر مؤمنان علی علیه السلام پیروی کند هدایت شده است.

سیرة ائمة ما سیرة رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم است. من روایتی از سنن البیهقی نوشته ام که ابن عباس و عبد الله بن عمر نقل می کنند ما با پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم نماز می خوانیم در حالی که بسم الله را بلند می گفت. پس این هم در روایات ما و منابع ما آمده است.

سیوطی تفسیری به نام الدر المنثور فی التفسیر المأثور دارد. روایات را راجع به تفسیر آورده است. ایشان می گوید: معاویه به مدینه آمد نماز جماعت برای مردم خواند و بسم الله را آهسته خواند، تمام صحابه پشت

ص: 38

1- اسراء، 110.

2- «وروی فخر الدین الرازی امام علماء أهل السنة فی تفسیره الموسوم بمفاتیح الغیب عن علی علیه السلام أنه کان یذهب إلى الجهر ببسم الرحمن الرحیم فی الرحیم فی جمیع الصلوات ثم قال: و أما أن علیا علیه السلام کان یجهر بالبسملة فقد ثبت بالتواتر و من اقتدی بعلى بن أبی طالب فقد اهتدی و الدلیل علیه قوله صلی الله علیه و اله و سلم أدر الحق مع علی حیثما دار» تفسیر الکبیر، ج 1، ص 205؛ اثبات الهداة، ج 3، ص 294؛ طرف من الانباء و المناقب، ص 113).

سرش اعتراض کردند و گفتند: بد کاری کردی تا به حال کسی نماز را با بسم الله آهسته نخوانده بود چرا این ها اعتراض کردند؟ و مرحوم علامه امینی این قصه را آورده و مفصل اعتراضاتی که به معاویه شد را بحث می کند.

فاصله انداختن بین دو نماز یا جمع خواندن!؟

ما نماز ها را با هم می خوانیم اگر کسی جدا بخواند اشکال ندارد الان یک امام جماعتی پیدا شود که ظهر را ظهر بخواند و عصر را هم عصر بخواند ایرادی ندارد بنده در خانه بخوانم نماز را جدا بخوانم مانعی ندارد.

آن شاه بلجان العمل بحث این است جمع خواندن مانع یا حرام است؟ نه روایات متعددی داریم که: (إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ إِذَا جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ)؛ (1) پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم نماز ظهر و عصر را با هم خواند. آقایان می گویند ترس باشد، مسافرت باشد، خطری باشد عیب ندارد. برای پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم نه ترسی بود و نه اضطرابی. در حالت عادی پیامبر خدا صلی الله علیه و اله و سلم کاری را انجام بدهد حجت است. من نمی خواهم بگویم جدا خواندنش مانع است اما با هم خواندنش تسهیل است. الان نماز ها با هم خوانده می شود خیلی ها جماعت شرکت می کنند بالاخره این باعث می شود یک مقداری جمع بشوند و زودتر نماز خوانده

ص: 39

1- (رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَيِّدَانَ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ جَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ بِأَذَانٍ وَإِقَامَتَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرَبِ وَالْعِشَاءِ فِي الْحَضَرِ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَإِقَامَتَيْنِ) (من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 287؛ الوافي، ج 7، ص 282؛ وسائل الشيعه، ج 4، ص 220).

شود. پس نماز جمع هم باز در منابع ما آمده و ذکر شده است.

عزیزان من نمازی که ما خوانیم به دلیل روایات متعددی است که از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و اله و سلم و از ائمه علیهم السلام رسیده است که همین نماز پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم است.

دو جلد کتاب چاپ شده است که توصیه می کنم تهیه کنید: کتابی به نام شناخت نامه نماز است که تمام روایات نماز را این دو جلد دارا می باشد.

اما در بخش دوم عرایضم در یک سمیناری ما را در اصفهان دعوت کرده بودند که تمام مربیان و دبیران آموزش و پرورش شرکت کرده بودند و جمعیت زیادی بودند و عنوانش را هم راه های جذب دانش آموزان به نماز گذاشته بودند چند نکته آن جا ذکر کردم یکی اش این بود:

آثار نماز را بیان کردن

عزیزان من! این که به بچه ها مرتب می گوئید نماز بخوان اثر زیادی ندارد. آثار نماز را برای بچه ها بشمارید. من آمار دارم بیش از هزار کتاب تا به حال راجع به نماز نوشته شده است و صد ها سمینار برگزار شده است اما جواب نداده است یک مقداری راه جذب به نماز را باید یاد بگیریم قرآن کریم وقتی هم روزه بگیرد بلافاصله می گوید تقوای تان زیاد می شود شراب نخورید چون عقل شما را می گیرد.

من بحثم این است باید حکمت نماز بیان شود خواهشم این است کتاب هایی که راجع به اسرار نماز نوشته شده را بخوانید. یک کتابی

امام رحمه الله دارد یک کتابی مرحوم میرزا جواد ملکی دارد. یک کتاب بسیار خوبی به نام اسرار نماز از آیت الله جوادی آملی چاپ شده است. اگر ما یک مقداری با سر ما به نماز اهمیت می دهند، نماز آشنا شویم نماز عادت نمی شود بلکه فرهنگ می شود و در زندگی ما متجلی می شود.

اثرات نماز

1. تکبر زدایی

اولین اثر نماز این است که تکبر را از بین می برد. فاطمه زهرا علیها السلام در خطبه فدکیه فرمود: (فَرَضَ اللَّهُ الْإِيمَانَ... الصَّلَاةَ تَنْزِيهًا عَنِ الْكِبْرِ) (1)؛ خداوند نماز را قرار داد تا کبر از بین برود جوانی که مقابل خدا نماز می خواند غرورش از بین می رود همان طور که می دانید کبر صفت خیلی بدی است. سه تا گناه اولین بار واقع شد که شامل کبر حرص و حسد است؛ کبر باعث شد که شیطان در مقابل آدم سجده نکند و از درگاه خداوند رانده شود. حرص آدم ابوالبشر را از بهشت بیرون راند و حسد قایل، برادرش هابیل را به شهادت رساند.

یک آقایی می گفت: می گویند عوامل تربیت محیط، دوست و خانواده است. قایل کدام یک از این عوامل را داشت؟ کسی نبود خودش با برادرش بود. قایل چرا انحراف پیدا کرد؟ خود آدم و شاکله آدم باعث می شود.

ص: 41

عزیزان من! درون خودتان را بازسازی کنید گاهی یک صفات رذیله ای در درون خود انسان باعث انحرافش می شود اگر تکبر آمد انسان چیزی یاد نمی گیرد و بدانید جهنم حتمی است: (فَلْيَسَسْ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ). (1) در صفات رذیله هیچ صفتی مثل تکبر زشت نیست؛ چون تکبر با خدا در افتادن است: (السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ) (2) نگوید اگر تکبر بد است چرا خدا دارد؟ تکبری که خدا دارد به این معنایی نیست که ما داریم. مثل مکر؛ مکر بد است ولی خدا (خَيْرُ الْمَاكِرِينَ) (3) است. چطور مکر و کبر بد است ولی برای خدا خوب است؟ آن معنایش فرق می کند. خدا متکبر است یعنی ابهت و عظمت دارد خدا خیر الماكرين است؛ یعنی مکر شما را به خودتان بر می گرداند عزیزان من نماز تکبر انسان را می شکند.

2. غفلت زدایی

دومین اثر نماز از بین بردن غفلت است. از گرفتاری های ما غفلت است. الان در جامعه جاهل کم داریم بلکه غافل زیاد داریم مردم کوفه غافل بودند ولی مردم شام جاهل بودند. علی علیه السلام فرمود: (عَلَّمَ الْجَاهِلَ وَ ذَاكِرَ الْعَالِمِ)؛ (4) جاهل را عالم کن و به غافل تذکر بده.

ص: 42

1- نحل، 29.

2- حشر، 23.

3- آل عمران 54.

4- نهج البلاغه نامه 67.

یک وقتی کسی پشت فرمان نشسته و رانندگی بلد نیست او را آموزش بده یک وقتی کسی پشت فرمان است و با تلفن صحبت می کند و حواسش نیست به این تذکر باید بدهید یکی از چیزهایی که به انسان مالک بهد تذکر می دهد نماز است که غفلت را از بین می برد. امام صادق علیه السلام فرمود: (وَتَعْبُدُوا بِالصَّلَاةِ وَذَكَرِ اللّٰهَ لِكَيْلًا يَغْفُلُوا عَنْهُ)؛ (1) نماز بخوانید تا از خدا غافل نشوید. این خیلی مهم است که آدم روزی 10 بار بگوید: (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) این ها خودش غفلت را از بین می برد. همین قدر بدانیم ما یک مالکی داریم.

فلسفه سجده

اشاره

علی علیه السلام فرمود: می دانید وقتی به سجده می روید و از سجده سر بر می دارید دوباره به سجده می روید و سر بر می دارید یعنی چه؟ وقتی سر بر سجده می گذارید یعنی اصل ما خاک بوده است.

پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم سر به خاک و زمین می گذاشته است گذاشته است حتی یک وقتی به

ص: 43

1- (عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ عِلَّةِ الصَّلَاةِ فَإِنَّ فِيهَا مَسْغَلَةً لِلنَّاسِ عَنْ حَوَائِجِهِمْ وَ مَتَعَبَةً لَهُمْ فِي أَبْدَانِهِمْ قَالَ فِيهَا عِلَلٌ وَ ذَلِكَ أَنَّ النَّاسَ لَوْ تَرَكُوا بَعِيرَ تَنْبِيهِ وَ لَا تَذَكِيرَ لِلنَّبِيِّ ص بِأَكْثَرِ مِنَ الْخَبْرِ الْأَوَّلِ وَ بَقَاءِ الْكِتَابِ فِي أَيْدِيهِمْ فَقَطَّ لَكَانُوا عَلَى مَا كَانَ عَلَيْهِ الْأَوْلُونَ فَإِنَّهُمْ قَدْ كَانُوا اتَّخَذُوا دِينًا وَ وَصَّ عُوا كُتُبًا وَ دَعَوْا أَنَا إِلَى مَا هُمْ عَلَيْهِ وَ قَتَلُوهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَدَرَسَ أَمْرُهُمْ وَ ذَهَبَ حِينَ ذَهَبُوا وَ أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ لَا يُنْسِيَ يَهُمْ ذِكْرَ مُحَمَّدٍ ص فَقَرَضَ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةَ يَذْكُرُونَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ يُنَادُونَ بِاسْمِهِ وَ تَعْبُدُوا بِالصَّلَاةِ وَ ذَكَرِ اللّٰهَ لِكَيْلًا يَغْفُلُوا عَنْهُ فَيُنْسَوهُ فَيُدْرَسُ ذِكْرُهُ) (وسائل الشيعه، ج 4، ص 9؛ علل الشرائع، ج 2، ص 317؛ بحار الانوار، ج 79، ص 261).

سجده رفت و کسی که جلویش نشسته بود عبایش سمت پیامبر رفت پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم وقتی به سجده می خواست برود سرش به عبای آن شخص می رفت عبا را جمع کرد سر به خاک گذاشت. این سر به روی خاک و مهر گذاشتن سیره رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم بوده است. من نمی گویم این مهري که الان ما داریم این برای سهولت است.

این هایی که مهر درست می کنند مهر ها را صاف درست کنند و اسامی روی آن ننویسند. امام حسین علیه السلام روی پیشانی ما است و همه ما عاشق ابا عبد الله علیه السلام هستیم ولی خوب است اسامی روی این مهر ها نوشته نشود.

حالا اگر خاک نبود روی چوب، شن روی زمین که بدانیم این سیره رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم بوده است؛ البته بعد از قصه کربلا سجده همه ائمه علیهم السلام روی خاک کربلا بوده است. امام سجاد علیه السلام در یک کیسه کوچکی خاک کربلا را داشت جلوی خودش باز می کرد و سجده می کرد. امام علی علیه السلام فرمود: وقتی به خاک می روی یعنی اصل من از خاک بوده است و سر بر می داری؛ یعنی از این خاک آفریده شدم دوباره به سجده می روی؛ یعنی این که دوباره خاک می شوم و دوباره که سر بر می داری؛ یعنی روز قیامت دوباره زنده می شوم. (1)

ص: 44

1- (سَدَّيْلَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ مَعْنَى السُّجُودِ فَقَالَ مَعْنَاهُ اللَّهُمَّ مِنْهَا خَلَقْتَنِي يَعْنِي مِنَ التُّرَابِ وَرَفَعَ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ مَعْنَاهُ مِنْهَا أَخْرَجْتَنِي وَالسَّجْدَةَ الثَّانِيَةَ وَإِلَيْهَا تُعِيدُنِي وَرَفَعَ رَأْسَكَ مِنَ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ وَمِنْهَا تُخْرِجُنِي تَارَةً أُخْرَى وَمَعْنَى قَوْلِهِ سَدَّيْلَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ عَلًا وَارْتَفَعَ فِي سَدَّ مَوَاتِهِ حَتَّى صَارَ الْعِبَادُ كُلُّهُمْ دُونَهُ وَقَهَرَهُمْ بِعِزَّتِهِ وَمِنْ عِدَائِهِ التَّذْيِيرُ وَإِلَيْهِ تَعْرُجُ الْمَعَارِجُ وَقَالُوا عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْضًا: فِي عِلَّةِ السُّجُودِ مَرَّتَيْنِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا رَأَى بِهٖ إِلَى السَّمَاءِ وَرَأَى عِظْمَةَ رَبِّهِ سَجَدَ فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ رَأَى مِنْ عِظْمَتِهِ مَا رَأَى فَسَجَدَ أَيْضًا فَصَارَ سَجْدَتَيْنِ) (مستدرک، ج 4، ص 482؛ بحار الانوار، ج 82 ص 139).

در یک سجده تمام خلقت بشر خلاصه شده است: آفرینش، مرگ، حشر و روز قیامت آدم این ها را بدانند بهتر نماز را می خوانند نماز غفلت را از بین می برد.

3. حرص زدایی

سومین اثر نماز از بین بردن حرص است خدای تبارک و تعالی در سوره معارج می فرماید: نمازگزار سه چیز ندارد: (إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا إِلَّا الْمُصَلِّينَ)؛ (1) نمازگزار حرص ندارد چون با خدا است کسی که می گوید: (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) حرص ندارد چون خدا به حریص غضب می کند. کسی که می گوید: (اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ) حرص ندارد؛ چون صراط مستقیم حرص ندارد. انسان نمازگزار هلوع و جزوع ندارد. سومین آثار نماز این است که جزع و حرص را می برد و صبر را می آورد.

وجود مقدس امام صادق علیه السلام فرمودند: من از کسی که غمی بر او وارد می شود تعجب می کنم که چرا نماز نمی خواند تا آرامش پیدا کند. پس نماز غفلت زدا است، آرامش زا است، کبرزدا است، نماز از بین برنده فحشا است. این همه نماز اثر دارد چرا این قدر بی دقتی می کنید؟

ص: 45

چهارمین اثر نماز برکت است. علی علیه السلام فرمود: (الصَّلَاةُ تَسْتَنْزِلُ الرَّحْمَةَ)؛ (1) نماز رحمت الهی را فرود می آورد جوانی که برای کنکور درس می خوانی نماز اول وقت برای درست برکت است. آرامش را احساس می کنی نماز رزق را زیاد می کند. در بعضی از روایات دارد که نماز شویندگی دارد.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: وقتی گناه می کنید یک آتشی برای خودتان روشن می کنید که ما متأسفانه از این آتش ها زیاد روشن می کنیم. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم وقتی وقت نماز می شد می فرمودند: «قَوْمُوا إِلَيَّ نيرانكم»؛ بلند شوید آتش ها را خاموش کنید. (2)

امیدوار کننده ترین آیه

امیر مؤمنان علیه السلام نزد اصحابش نشسته بودند و فرمودند: امیدوار کننده ترین آیه قرآن کدام است؟ شخصی گفت: (قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ). (3) امام علی علیه السلام فرمودند: این آیه خوبی است ولی منظور من این نیست شخص دیگری گفت: این آیه (إِنَّ اللَّهَ لَا

ص: 46

1- غرر الحکم، ح 2214.

2- «قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ صَلَاةٍ يَحْضُرُ وَقْتَهَا إِلَّا نَادَى مَلَكٌ بَيْنَ يَدَيْ النَّاسِ قَوْمُوا إِلَيَّ نيرانكم الَّتِي أَوْقَدْتُمُوهَا عَلَىٰ ظُهُورِكُمْ فَأَطْفِئُوهَا بِصَلَاتِكُمْ» (من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 208؛ تهذيب الاحكام ج 2، ص 238؛ روضة الواعظين، ج 2، ص 318).

3- زمر، 53.

يَغْفِرُ أَنْ يُشْرِكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ). (1) شخص دیگری گفت: (وَ الَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لذنوبهم وَ مَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ). (2) فرمودند: این ها هم منظور من نیست؛ بلکه این آیه: (وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَ زُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ) (3) بلند شوید نماز بخوانید سیئات شما پاک می شود.

توصیه ای به غیر مکلفین

کسانی که به تکلیف نرسیدید شما نماز بخوانید ثواب و اجر دارد رشد و تعالی پیدا می کنید در پرونده شما نماز وارد می شود. اگر یک کسی قبل از مدرسه رفتن زبان فارسی و انگلیسی یاد گرفت وقتی مدرسه رفت راحت تر است بیشتر می فهمد.

نماز باید خود جوش باشد. ما آرزوی مان این است که یک وقتی حرم امام رضا علیه السلام برای نماز تعطیل شود و همه خودجوش به سمت نماز بیایند پلیس می تواند بگوید جریمه می کنیم همه کار را تعطیل می کنند ولی فایده ندارد آن نماز پلیسی است البته الان خیلی خوب شده است در این سال های اخیر دیدم موقع نماز حداقل جمعیت دور ضریح امام رضا علیه السلام یا حضرت معصومه علیها السلام نیست و این خیلی خوب است ولی ما دلمان می خواهد به صفر برسد.

ص: 47

1- نساء، 48.

2- آل عمران 134.

3- هود، 115.

خود این آقا علی بن موسی الرضا علیه السلام در جلسات که بودند وقت نماز که می شد مهم ترین جلسه یکی اش جلسه مناظره با عمران صابی بود وقتی گفتند: بحث دارد به نتیجه می رسد بلند شد و فرمود: «نُصَلِّي وَنَعُودُ»؛ نماز می خوانیم و بر می گردیم. (1)

من بار ها گفتم این جمله را روی ضریح امام رضا علیه السلام بنویسید همین آقایی که ما موقع نماز داریم زیارتش می کنیم می فرمود: «نُصَلِّي وَنَعُودُ».

شما هم موقع نماز، نماز بخوان نگذارید موقع نماز یک زائر کنار ضریح باشد؛ یعنی کاری کنیم که اهمیت نماز خودش را نشان بدهد و بدانیم همه این ائمه ما در زیارت نامه یشان یک شاه بیت دارند: «أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ».

خدایا! همه ما را از نمازگزاران واقعی قرار بده.

ص: 48

1- بحار الانوار، ج 49، ص 176؛ عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج 1، ص 172؛ عوالم العلوم و المعارف، ج 22، ص 302.

قال الله تبارك و تعالی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ). (1)

مقدمه

توفیق شد چند جلسه در ارتباط با جایگاه و اهمیت نماز صحبت کنیم. جلسه گذشته راجع به عواملی که موجب می شود نماز مورد قبول نباشد یا ثوابش کم شود؛ صحبت کردیم در این جلسه همین بحث را درباره نماز ادامه می دهیم در ابتدا چند آیه قرآن را برای شما می خوانم و بعد هم چند عاملی که باعث کاهش ثواب نماز و از بین رفتن آن می شود را عرض می کنم.

نماز مورد سفارش همه انبیای الهی علیهم السلام بوده است. همه انبیا امام نبودند مثلاً: حضرت ابراهیم اول نبی بود بعد رسول شد و بعد امام شد.

ص: 49

نبی کسی است که وحی را دریافت می کند و رسول کسی است که مأمور ابلاغ وحی است. زمانی که وحی را به مردم ابلاغ می کند فرستاده و رسول است، مثلاً: به محض این که به پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم در غار حراء خطاب شد: (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) (1) نبی شد. حالا شد حالا می خواهد این را به کسی بگوید یا نه.

اقسام وحی

1 - وحیی که به پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم ماه می شد وحی نبوت نام داشت. 2- وحی به معنای الهام؛ وقتی خدا به دل کسی یک چیزی را می اندازد به معنای الهام است، مثلاً خدا می فرماید: (وَ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ) (2) ما به دل مادر موسی وحی کردیم بچه ات را در دریا بینداز. این وحی ممکن است به شما هم بشود 3- وحی غریزه ای؛ خدا می فرماید: (اوحی ربک الی النحل)؛ ما به زنبور عسل وحی کردیم؛ یعنی غریزه را در وجودش قرار دادیم تا برود شیر درختان و گل ها را بخورد و عسل تحویل دهد.

4- وحی شیطان؛ شیطان هم ممکن است وحی کند، خداوند می فرماید: (وَ إِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ) (3) شیطان ها به دل دوستان شان یک چیز هایی می اندازند. وحی شیطان وسوسه است که این ها

ص: 50

1- علق، 1.

2- قصص، 7.

3- انعام 121.

مورد بحث ما نیست. آن وحی ای که جبرئیل برای پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم می آورد منظور ما است که گاهی جبرئیل خودش مستقیم می آید و گاهی ممکن است در عالم رؤیا باشد و گاهی ممکن است در درختی ایجاد صوت شود مثل جریان حضرت موسی علیه السلام.

رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم در غار حراء نبی بود وقتی می آید به مردم ابلاغ می کند رسول می شود رسول مأمور به ابلاغ است. وقتی مأمور به اجرا می شود امام می شود. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم هم نبی، هم رسول و هم امام بود و همچنین حضرت ابراهیم علیه السلام. ولی بعضی از انبیا امام نبودند.

قرآن می فرماید: (وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ) (1) چند پیامبر (حضرت ابراهیم، اسحاق) را ما امام قرار دادیم که مردم را به امر ما و به سوی ما هدایت کنند تمام کار های خوب را در زندگی پیامبران قرار دادیم. لذا از این آیه استفاده می شود انبیا معصوم هستند و مأمور شدند نماز را برپا کنند.

انبیا مأمور هستند وقتی امام می شوند مردم را به سوی ما دعوت کنند، کار های خیر را به این ها وحی کردیم نماز و زکات را برپا کنند و بنده ما باشند. این موضوع نماز شاه بیت این آیه و در خیلی از آیات است.

ص: 51

خداوند در سوره معارج و مؤمنون وقتی صفات خوب را می خواهد بشمرد اشاره به نماز می کند. امام صادق علیه السلام فرمودند: «مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْمُؤْمِنِينَ خَتَمَ اللَّهُ لَهُ بِالسَّعَادَةِ إِذَا كَانَ يُدْمِنُ قِرَاءَتَهَا فِي كُلِّ جُمُعَةٍ وَكَانَ مَنَزَلُهُ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَعْلَى مَعَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ»؛ (1) کسی که سوره مؤمنون را بخواند عاقبت به خیر می شود و کسی که سوره مؤمنون را در هر روز جمعه ای بخواند با انبیا در فردوس اعلی محشور می شود. این سوره خیلی مهم است مخصوصاً ده آیه اولش.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: ده آیه بر من نازل شده است، هر کس این ها را اقامه کند بهشت می رود. این ده آیه کدام است؟ (قد أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)، (2) در این ده آیه اول سوره مؤمنون؛ اولین صفت مؤمنان این است که در نماز شان خشوع دارند و نهمین هم این است: (وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ) (3) بر نماز شان محافظت می کنند.

در این سوره دو بار خداوند بحث نماز را مطرح کرد. در سوره معارج هم همین طور است و می فرماید: (الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ) (4)

ص: 52

1- وسائل الشیعه، ج 7، ص 411؛ بحار الانوار، ج 86 ص 350؛ ثواب الاعمال، ص 108.

2- مؤمنون، 1، 2.

3- همان 9.

4- معارج، 23.

نمازگزار واقعی کسی است که همیشه نماز بخواند. دوباره می فرماید: (وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ) (1) نمازگزار واقعی کسی است که محافظت بر نماز داشته باشد.

چند توصیه در مورد نماز

اشاره

پس در قرآن چند توصیه در مورد نماز شده است: 1- محافظت 2- دوام، 3- خشوع قرآن می گوید نماز را محافظت کنید: (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ) (2) قرآن می گوید: نماز را همیشه بخوانید: (دَائِمُونَ) قرآن می فرماید در نماز خشوع داشته باشید: (فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ).

عزیزان من محافظت بر نماز یعنی چه؟ دائم نماز خواندن یعنی چه؟

1. محافظت بر نماز

نماز با دو چیز محافظت می شود:

1- محافظت بر اول وقت؛ یعنی در خواندن نماز تأخیر نیاندازیم.

روایات بسیاری در این موضوع داریم که فضیلت نماز اول وقت همانند فضیلت ماه بر ستاره ها می ماند فضیلت نماز اول وقت مثل فضیلت آخرت بر دنیا می ماند. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم همین که اول وقت نماز می شد با اهل خانه غریبه می شد و به نماز می ایستاد.

به امام رضا علیه السلام خبر دادند مسافری از مدینه از فرزندان ابوطالب

ص: 53

1- معارج، 34.

2- بقره، 238.

می آید. ایشان فرمودند: بدرقه ایشان برویم و در مسیر که می آمدند وقت نماز شد آن شخص گفت: آقا صبر کنید به آن ها برسیم و با هم نماز بخوانیم. فرمودند: ما نماز مان را اول وقت می خوانیم و تأخیر نمی اندازیم. (1)

رجاء بن ابی ضحاک که امام رضا علیه السلام را از مدینه به ایران آورد می گوید: امام رضا علیه السلام هر کجا که بود نماز را اول وقت می خواند.

عزیزان من! نماز ها را آخر وقت نیاندازید نماز را اگر خوب بخوانید دعا می کند و اگر بد و آخر وقت بخوانید شما را نفرین می کند اگر اول وقت بخوانید می گوید خدا حفظت کند که من را حفظ کردی و اگر بد خواندی و ضایعش کردی می گوید خدا ضایعش کند که من را ضایع کردی یک کاری کنید که نماز شما را نفرین نکند بلکه در حق شما دعا کند.

کتابی به نام نماز ابرار دیدم که نویسنده آن نماز های ائمه علیهم السلام و علما را آورده است که چه طور به اول وقت بودن اهمیت می دادند.

حضرت امام رحمه الله و نماز اول وقت

در حالات امام رحمه الله نقل شده است که در پاریس دوربین ها برای مصاحبه آورده شد تا آمدند مستقر کنند زمان برد و بالاخره اول اذان آماده شد و گفتند: آقا مصاحبه آماده است بلند شد و فرمودند وقت نماز من مصاحبه نمی کنم و به نماز ایستادند.

ص: 54

1- الخرائج، ج 1، ص 337؛ مستدرک الوسائل، ج 3، ص 101؛ بحار الانوار، ج 80 ص 21.

مرحوم آیت الله العظمی بهجت رحمه الله از استاد شان مرحوم قاضی طباطبایی رحمه الله نقل می کردند که می فرمودند: شما نماز را اول وقت بخوانید اگر به جایی نرسیدید من را نفرین کنید من در فرمایشات آیت الله بهجت رحمه الله زیاد دیدم که هر جوانی می آمد و می گفت: آقا نصیحتی بکن. می فرمودند: نماز را اول وقت بخوان.

محافظة بر نماز؛ یعنی بر نماز؛ یعنی محافظت بر وقت نماز در روایات روی این مسئله بسیار تأکید شده است.

2- دومین معنای محافظت نماز این است که از نماز نذریدید. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (أَسْرَقُ السَّرَاقِ مَنْ سَرَقَ مِنْ صَلَاتِهِ يَعْنِي لَا يُتِمُّ فَرَائِضَهَا)، (1) دزدترین انسان ها کسی است که از نمازش بدزدد. واقعاً بعضی ها نماز می خوانند آدم نمی داند در این رکوع و سجود چه می گوید؟

امام سجاد علیه السلام بار ها این (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ) را تکرار می کرد و اشک می ریخت. تکرار الفاظ نماز به قصد لذت بردن از آن ذکر اشکال ندارد از نماز باید لذت برد و احساس آرامش کرد از نماز دزدی نکنیم.

در بعضی روایات دارد که بعضی ها نماز خواند شان مانند کلاغ است. (2)

ص: 55

1- دعائم الاسلام، ج 1، ص 135؛ مستدرک الوسائل، ج 3، ص 35.

2- (عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَبْصَرَ عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ صَ رَجُلًا يَنْقُرُ بِصَلَاتِهِ فَقَالَ مُنْذُ كَمْ صَلَّيْتَ بِهَذِهِ الصَّلَاةِ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ مُنْذُ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ مِثْلُكَ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ الْغُرَابِ إِذَا مَا نَقَرَ لَوْ مَتَّ مَتَّ عَلَيَّ غَيْرَ مِلَّةِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ ص ثُمَّ قَالَ عَلِيُّ إِنَّ أَسْرَقَ النَّاسِ مَنْ سَرَقَ صَلَاتَهُ.) (المحاسن، ج 1، ص 82 بحار الانوار، ج 81 ص 242).

نماز مانع گناهان

اشاره

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: (لَا صَّلَاةَ لِمَنْ لَمْ يُطِعِ الصَّلَاةَ وَطَاعَةَ الصَّلَاةِ أَنْ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ)؛ (1) کسی که از نمازش اطاعت نکند نمازش مورد قبول نیست و اطاعت از نماز این است که نماز جلوی گناه شما را بگیرد.

من که نماز می خوانم دیگر دروغ نگویم آیه (فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) نازل شد. (2) حضرت فرمودند: این را در رکوع بگذارید که می شود: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَحَمْدِهِ). قرآن می گوید خدای بزرگ را تسبیح کنید. وقتی آیه (سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) (3) نازل شد فرمودند این را در سجده بگذارید که می گوئیم (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ) این از این آیه گرفته شده است. (4)

از این نماز اطاعت کنیم یعنی چه؟ کسی که می گوید (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) دیگر پول و دنیا برایش عظیم نیست. کسی که می گوید: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ) دیگر در مقابل غیر خدا کرنش نمی کند. شما چرا اول نماز (اللَّهُ أَكْبَرُ) می گوئید؟ خدا از همه بزرگتر است. این معنای اطاعت از نماز است.

ص: 56

1- بحار الانوار، ج 79، ص 198؛ تفسیر کنز الدقائق، ج 10، ص 149.

2- واقعه، 74، 96 حاقه 52.

3- اعلی، 1.

4- من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 315؛ مستدرک الوسائل، ج 4، ص 438؛ عوالی للثالی، ج 2، ص 35.

پس (یحافظون) یعنی نماز را به وقتش بخوانید و سرقت از آن هم نکنید.

بعضی از انسان ها نماز را برای رفع تکلیف می خوانند. به قول آقای قرائتی می گفت: از الفاظمان معلوم است. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم مشغول نماز که می شد راحت می شد ما می گوئیم بخوان تمام شود تا راحت شویم. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم می فرمودند: «أَرْحَنًا يَا بِلَال»، (1) بلال اذان بگو و ما را راحت کن. ولی بعضی های می گویند بخوان تا این بار از روی دوش برداشته شود. خود نماز آرامش و راحتی است نماز باعث این است که انسان یک نوع آسایشی احساس کند.

2. مداومت بر نماز

(دائمون) نماز همیشگی باید باشد تا مشکلی پیش می آید نماز را کنار می گذاریم. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ)؛ (2) کسی که عمدتاً نماز را ترک کند کافر است منتها در شما این طور نیست ظاهراً بی دقتی است. کسی که ترک نماز کند آرام آرام آسیب پذیر می شود، آرام آرام نقطه های سیاه بر قلبش می نشیند و در مقابل گناه سست می شود.

3. خشوع و حضور قلب

حضرت امام رحمه الله کتابی به نام چهل حدیث دارند. آن جا برای حضور

ص: 57

1- (أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَنْتَظِرُ دُخُولَ وَقْتِ الصَّلَاةِ وَيَقُولُ أَرْحَنًا يَا بِلَال) (مفتاح الفلاح، ص 182).

2- عوالم اللئالی، ج 2، ص 224؛ مرآة العقول، ج 10، ص 20.

قلب در نماز سه راه کار را توصیه می کنند: 1- فراغت قلب، یعنی این که در موقع نماز خواندن دغدغه نداشته باشم و فکرم مشغول نباشد. مرحوم حاج شیخ عباس قمی رحمه الله در حاشیه مفاتیح می نویسد: بعضی ها از حدیث نفس شکوه می کنند حدیث نفس یعنی این که یک چیزی در ذهن آدم می آید و شبهه ایجاد می کند.

شخصی کربلا آمده بود و می گفت این همه خرج کردم و به کربلا آمدم حال زیارت ندارم و در ذهنم فکر های بدی می آید که به این حدیث نفس می گویند. گاهی نزد پیامبر خدا صلی الله علیه و اله و سلم هم می آمدند و می گفتند: من نماز می خوانم و عبادت می کنم ولی در ذهنم کسی وسوسه می کند که خدا اصلاً وجود ندارد چه کار کنم؟ این ها شبهه نیست. این ها سنگ اندازی شیطان است.

چهل روز بر مؤمن نمی گذرد مگر این که حدیث نفس دارد گاهی تکبر و غرور می آید و گاهی فکر های زشت می آید مرحوم حاج شیخ عباس قمی رحمه الله یک راه کاری داده و می فرمایند هر وقت حدیث نفس برای شما پیدا شد بگویید: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» و دیگری این که بگویید: (هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ). (1)

2- فراغت، وقت 3- فراغت مکان؛ جایی که می ایستی رفت و آمد و سرو صدا نباشد؛ البته مقدمات هم مؤثر است قبل از نماز اذان و اقامه ای و اگر هم بلد نیستید قد قامت الصلاة. بگویید پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: «الصَّلَاةُ

ص: 58

مَعْرَاجُ الْمُؤْمِنِ؟ (1) نماز پرواز است کدام هواپیمایی از روی باند یک مرتبه بلند می شود؟ کدام خلبان ناشی هواپیما را از روی باند بلند می کند؟ هیچ کس. چند کیلومتر می دواند و بر جاذبه غلبه می کند و بعد بلند می شود. هیچ هواپیمایی در حال سکون بلند نمی شود. نماز معراج است. یک مقدماتی می خواهد و توجه به معانی و الفاظ و این که مقابل چه کسی ایستاده ای خودش حضور قلب می آورد مثلاً شما وقتی پیش بزرگی می خواهید بروید سعی می کنید حرکات و الفاظتان حساب شده باشد.

حکمت فضیلت نماز جماعت

بوعلی سینا به ابوسعید ابوالخیر (از عرفای نیشابور) نوشت چرا این قدر توصیه به نماز جماعت شده است؟ ایشان جواب داد: یک وقتی خانه تاریک است و یک شمعی روشن می کنی اگر باد بزند خاموش می شود. اما یک جایی هزار شمع روشن است باد بزند هزار تا خاموش نمی شود و چند تای آن می ماند قصه نماز جماعت این است تعداد زیادی افراد به نماز ایستادند من خاموش هستم و دیگری خاموش است بالاخره چند تا آدم خوب در بین این ها است و خدا به واسطه این ها به همه رحم می کند.

در روایات داریم خداوند گاهی به واسطه یک پیرمرد متدین به محله و شهری رحم می کند. لذا جماعت به خاطر این است که همواره شمع ارتباط با خدا روشن است. پس خشوع در نماز و حضور قلب در نماز هم یکی

ص: 59

از موضوعات مهمی است که بیان کردیم در روایات داریم که افراد در شب اول قبر می فهمند که به خاطر سستی نماز چه اتفاقاتی برای شان می افتد و نماز هایی که خوب خواندند چه طور دست شان را می گیرد.

عزیزان من! این توشه برای شماست در کارت شماست و هیچ کس هم رمز این عابر بانک قیامت شما را ندارد (و تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى) (1) خوب بخوانید برای شماست و بد بخوانید باز هم برای شماست شما با چه کسی لجبازی می کنید با پدر و مادر؟ اصلاً در روز قیامت این ها را پیدا نمی کنی: (يَوْمَ يَقْرَأُ الْمَرْءُ مِنَ أَخِيهِ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ) (2) همه از هم فرار می کنند در نماز کم کاری نکنید خدا کم شما می گذارد برکت از زندگی شما می رود.

عقوبت سبک شمردن نماز

پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود کسی که نماز را سبک بشمارد پانزده عقوبت دارد شش تا در این دنیا سه مورد موقع، مرگ سه مورد در قبر و سه مورد در قیامت است. یکیش این است که فرمودند برکت از عمر و رزق و زندگی آدم می رود. (3)

ص: 60

1- بقره، 197.

2- عبس، 36.34.

3- (عَنْ سَيِّدَةِ النَّسَاءِ فَاطِمَةَ ابْنَةِ سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهَا وَعَلَى آبَائِهَا وَأُمَّهَاتِهَا وَأَسْبَابِهَا وَأَوْلَادِهَا وَأَسْبَابِ أَوْلَادِهَا) قَالَ يَا فَاطِمَةُ مَنْ تَهَاوَنَ بِصَلَاتِهِ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ابْتِلَاءَ اللَّهِ بِخَمْسِ عَشْرَةَ خَصْلَةً سِتُّ مِنْهَا فِي دَارِ الدُّنْيَا وَثَلَاثٌ عِنْدَ مَوْتِهِ وَثَلَاثٌ فِي قَبْرِهِ وَثَلَاثٌ فِي الْقِيَامَةِ إِذَا خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ فَأَمَّا اللَّوَاتِي تُصِيبُهُ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَأَلْوَى يَرْفَعُ اللَّهُ الْبِرْكَاتِ مِنْ عُمْرِهِ وَيَرْفَعُ اللَّهُ الْبِرْكَاتِ مِنْ رِزْقِهِ وَيَمْحُو اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ سِيِّمَاءَ الصَّالِحِينَ مِنْ وَجْهِهِ وَكُلَّ عَمَلٍ يَعْمَلُهُ لَا يُؤْجِرُ عَلَيْهِ وَلَا يَرْتَفِعُ دُعَاؤُهُ إِلَى السَّمَاءِ وَالسَّادِسَةُ لَيْسَ لَهُ حَقٌّ فِي دُعَاءِ الصَّالِحِينَ وَأَمَّا اللَّوَاتِي تُصِيبُهُ عِنْدَ مَوْتِهِ فَأُولَهُنَّ أَنَّهُ يَمُوتُ ذَلِيلًا وَالثَّانِيَةُ يَمُوتُ جَانِعًا وَالثَّلَاثَةُ يَمُوتُ عَطْشَانًا فَلَوْ سَقِيَ مِنْ أَنْهَارِ الدُّنْيَا لَمْ يَرَوْعَطْشُهُ وَأَمَّا اللَّوَاتِي تُصِيبُهُ فِي قَبْرِهِ فَأُولَهُنَّ يُوَكَّلُ اللَّهُ بِهِ مَلَكًا وَأَمَّا يُرْعَجُهُ فِي قَبْرِهِ وَالثَّانِيَةُ يَضيقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ وَالثَّلَاثَةُ تَكُونُ الظُّلْمَةُ فِي قَبْرِهِ وَأَمَّا اللَّوَاتِي تُصِيبُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ فَأُولَهُنَّ أَنْ يُوَكَّلَ اللَّهُ بِهِ مَلَكًا يَسَّحِبُهُ عَلَى وَجْهِهِ وَالْخَلَائِقُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَالثَّانِيَةُ يُحَاسِبُ حَسَابًا شَدِيدًا وَالثَّلَاثَةُ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَلَا يُرَكِّبُهُ وَهُوَ عَذَابُ الْيَمِّ (فلاح السائل، ص 22؛ مستدرک الوسائل، ج 3، ص 23؛ بحار الانوار، ج 80، 21).

جوان ها با نماز رفیق باشید آن وقت با خدا رفیق می شوید کارتتان راه می افتد. دنبال نتیجه دنیایی اش هم نباشید بدانید این برای شماست؛ اگر تاریک باشد و بد ارائه شود در قبر اسیر هستید و اگر خوب باشد نورانیت شما است و بالاخره این نماز است که شما را کمک می کند (وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ). (1)

یکی از فلسفه های نماز قرآن خواندن است بالاخره شما نماز می خوانید حداقلش این است که روزی بیست سوره قرآن می خوانید. یکی از فلسفه های نماز این است که آدم با قرآن انس پیدا می کند و مرتب سوره های قرآن را می خواند.

ان شاء الله خداوند انس همه ما را با قرآن و نماز بیشتر کند و یک روزی شاهد باشیم یک بی نماز در جامعه نباشد.

ص: 61

1- بقره، 45.

قال الله تبارک و تعالی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ). (1)

مقدمه

بحثی را درباره اهمیت نماز و آثار و جایگاهش خدمت شما عزیزان به ویژه جوانان عزیز تقدیم می کنیم تا ان شاء الله یک توجهی به نماز باشد؛ نمازی که عمود دین و نور قلب و انیس قبر است. آثاری که شب های قبل برای شما گفتم. در جلسه اول راجع به اهمیت نماز، در جلسه دوم هم راجع به شکل نماز پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم سعی کردم روایاتی را بخوانم و همچنین آثاری که نماز دارد مطالبی را برای شما بشمارم.

بحث این جلسه ما آسیب شناسی نماز است؛ یعنی آن عواملی که انسان با این که نماز می خواند اما یک وقت آن اثر لازم را نمی پذیرد؛ آن چیزهایی که باعث عدم پذیرش می شود.

شما در تعقیبات نماز عصر می خوانید: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ... وَ مِنْ

ص: 62

صَلَاةَ لَا تُرْفَعُ)؛ خدایا! به تو پناه می برم ... از نمازی که بالا نرود، (وَمِنْ دُعَاءِ لَا يُسْمَعُ)؛ دعایی که شنیده نشود، (وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ)، (1) قلبی که خشوع نداشته باشد و لذا من امشب این بحث را مطرح می کنم.

دو دسته عوامل

عزیزان من! عواملی که می گوید نماز شما قبول نیست دو دسته است؛ این مسئله بد پخش شده است. بعضی ها می گویند: به ما گفته اند اگر ما غیبت کنی نماز قبول نیست ما هم که غیبت کردیم نماز هم نمی خوانیم. مکرر برای من نامه می آید که شما گفتید اگر کسی شرب خمر کند تا چهل روز نمازش قبول نیست. ما که این کار را کردیم تا چهل روز نماز نمی خوانیم که این درست نیست عواملی که می گوید نماز قبول نیست دو دسته است: دسته اول عواملی که واقعاً قبول نیست؛ یعنی این نماز مردود است؛ صورت نماز و ادای نماز است و فایده ندارد با این عقیده این نماز به درد نمی خورد.

دسته دوم عواملی که می گوید نماز قبول نیست؛ معنایش این نیست که به درد نمی خورد؛ بلکه آن کارایی را ندارد. این نماز قرار بود شما را جلو ببرد ولی زحمت دیگری یا بار دیگری را تحمل می کند باید این شویندگی از شراب و غیبت را داشته باشد مثل این که می گوئیم این گوشت را باید می خوردید تا چاق شوید ولی چون یک بیماری دارید فعلاً بنخور تا بیماریات خوب شود؛ پس گوشت را بخور.

ص: 63

نمی گوید: وقتی شرب خمر که می کنید نماز تا چهل روز نخوان می گوید: تا چهل روز این نماز باید اثر شراب را از دل شما بیرون ببرد. نماز را بخوان این نماز شوینده است و تخلیه می کند اما تجلی و رویش ندارد. یک زمینی یک وقت آماده است می گوید اگر شما بذر به این بریزید درخت بالا می آید. یک وقت می گوید این زمین را شما باید تا چهل روز برای کشت آماده کنید.

عوامل عدم قبول نماز

اشاره

عواملی که باعث می شود اگر کسی نماز هم بخواند، آن نماز فایده ندارد عبارتند از:

1. مبغض اهل بیت علیهم السلام بودن

اولین عاملی که باعث می شود نماز فایده نداشته باشد این است که انسان مبغض اهل بیت علیهم السلام باشد. امام صادق علیه السلام فرمودند: «النَّاصِبُ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ لَا يُبَالِي صَامَ أَوْ صَلَّى»؛ (1) اگر کسی ضد اهل بیت علیهم السلام است، مثل خوارج؛ البته ما امروز به آن معنا خوارج نداریم؛ یک گروه کمرنگی از خوارج به نام اباضیه داریم که در عمان هستند - خوارج نهروان بعد از شهادت امیر مؤمنان علیه السلام دو شاخه شدند که از بین رفتند - اباضی ها خیلی ملایم تر هستند ولی اگر کسی ضد اهل بیت علیهم السلام است نمازش قبول نیست.

ص: 64

مردم راجع به اهل بیت علیهم السلام چند دسته هستند:

1. دسته اول محب اهل بیت علیهم السلام هستند. الان خیلی از آقایان اهل سنت این طوری هستند مثلاً سال 307 نسائی که از علمای ششگانه اهل سنت است از دنیا رفته و یک کتاب راجع به علی بن ابی طالب علیه السلام نوشته است. ابن عساکر من بر سر قبرش رفتم که در قبرستان باب الصغیر سوریه کنار قبر بلال دفن شده است سه جلد مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام نوشته است چقدر از اهل سنت شرح نهج البلاغه نوشته اند: ابن ابی الحدید، دکتر صبحی صالح و... این ها محب هستند.

2. دسته دوم شیعه است؛ فرق شیعه با محب این است که محب، اهل بیت علیهم السلام را دوست دارد ولی امام و حجت خدا نمی داند. می گوید: من امیر مؤمنان علیه السلام را دوست دارم. خیلی از شعرهایی که روی ضریح یا در گنبد امام علی علیه السلام نوشته شده است از علمای اهل سنت است، ابن ابی الحدید، شافعی و... این ها محب هستند. ولی علی محب هستند ولی علی علیه السلام را امام نمی دانند. این دسته محب را با ناصبی ها یکی نکنیم مثلاً سید حمیری محب اهل بیت علیهم السلام بود ولی شیعه نبود؛ بلکه کیسانی مذهب بود که محمد حنفیه را امام می دانست امام صادق علیه السلام به او فرمودند سید تو با همه علاقه ای که به ما داری عقایدت اشکال دارد برو درستش کن، محمد بن حنفیه امام نیست. او خودش می گفت من پیروی امام سجاد علیه السلام هستم سید حمیری شیعه شد.

دیگری ابو خالد کابلی کیسانی بود و خدمت امام سجاد علیه السلام آمد و آقا به

او فرمودند: برو عقایدت را درست کن رفت و تحقیق کرد و برگشت و امامت امام را پذیرفت. البته ائمه علیه السلام این کار را روی همه انجام نمی دادند فردی بود هر کسی صلاحیتش را داشت به او می گفتند.

داستان

اشاره

معاویة بن وهب می گوید: به سفری می رفتیم در این مسافرت مکه یک پیرمردی با ما بود و شیعه نبود روزی بیمار شد و به بستر افتاد به برادرزاده اش گفتم اجازه می دهید من بروم با او صحبت کنم و عقاید شیعه را برای او بگویم که امام اول امیر مؤمنان علیه السلام است و غدیر حق است؟ گفت یک عمری گذشت و هیچ کس برای او این ها را نگفته است حالا شما می خواهی این کار را بکنی؟

کنارش رفتم نشستم و یک قدری با او صحبت کردم. پیرمرد هم در حال احتضار بود. خوب که حرف ها را گوش کرد، گفت: همه این حرف ها را که تو می گویی من قبول دارم و از دنیا رفت می گوید خدمت امام صادق علیه السلام رفتم و گفتم: قصه این شخص چه می شود؟ فرمودند: و الله به بهشت می رود. [\(1\)](#) بالاخره تا آن لحظه کسی نگفته بود و امروز گفت این

موارد استثنایی است.

ائمه ما این روش را با همه و به صورت علنی نداشتند بلکه به صورت فردی این کار را می کردند امروز هم باب مناظره و گفت و گو باز است فحاشی نکنند مثل این شبکه هایی که ناسزا می گویند. بیایند بنشینند مناظره

ص: 66

1- الکافی، ج 2، ص 440؛ الوافی، ج 5، ص 1099؛ بحار الانوار، ج 49، ص 17.

و گفت و گو کنند و بحث مبنایی کنند هیچ اشکالی ندارد علمای ما از قدیم اعلام کردند. مرحوم سید شرف الدین رحمه الله علیه بیش از شصت نامه برای شیخ سلیم نوشت که به نام المراجعات چاپ شده است. مرحوم علامه امینی رحمه الله علیه در الغدیر کلی دفاع کرد.

اگر کسی مبعوض اهل بیت علیهم السلام باشد نمازش قبول نیست، مثل خوارج و گروه هایی که امروز هم داریم که روش و رفتارشان ضد اهل بیت علیهم السلام باشد.

2. بدعت گزار در دین

دومین عامل که باعث می شود نماز فایده داشته باشد نماز کسی است که بدعت در دین بگذارد پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: «أبی الله أن یقبل عمل صاحب بدعة حتی یدع بدعته»؛ (1) خداوند عمل بدعت گزار را نمی پذیرد تا از بدعت خویش دست بردارد. بدعت گزار نه نمازش قبول است و نه روزه اش. شیخ علی محمد باب که بایه را درست کرد و بعد هم بهائیت شد که هر دوی این ها بدعت و منیت بود می گفتند: در بوشهر گاهی به پشت بام می رفته و زیارت عاشورا با صد سلام و صد لعنش می خوانده است به او می گفتند در این آفتاب گرم بوشهر این کار را نکن ولی قبول نمی کرد.

من بار ها به جوان ها گفتم که بیشتر از ظرفیت تان کاری نکنید بعضی ها می گویند: از امشب نماز مستحبی روزه مستحبی و نافله ها و یک جزء قرآن و ... یک چند روزی این کار را می کنید و خسته می شوید و حتی

ص: 67

بعد نماز صبح را هم نمی خوانید. افراط و تفریط نکنید.

امام باقر علیه السلام به امام صادق علیه السلام فرمودند: پسر من خودت را در عبادت اذیت نکن خدا به کم هم راضی می شود.

شیخ علی محمد باب این طوری یک مرتبه آمد گفت: من باب امام زمان هستم و بعد گفت: من خود امام زمان هستم و بعد گفت: پیامبر هستم فقط مانده بود بگویم خدا هستم که دیگر امیر کبیر او را اعدام کرد. بعد از ایشان میرزا حسینعلی بهاء بی سواد گفت نه این آمده بود برای من زمینه فراهم کند من امام هستم و ادعای امام زمانی درست کرده بود و متأسفانه چون اسرائیلی ها و انگلیسی ها پشت شان هستند مرتب هم در شبکه ها و اینترنت از این ها حمایت می کنند. بهائیت بدعت است. یک بدعت ایشان گذاشته، این آدم نه نمازش قبول است و نه روزه اش؛ چون بدعت درست کرده است.

محمد بن عبد الوهاب بدعت گزار است و اهل سنت هم قبولش ندارند. این حرف هایی که این درست کرده توسل و تبرک حرام است این ها را از کجا می گوید؟ کتاب های اهل سنت را ببینید زیارت می آمدند و توسل پیدا می کردند.

عبد الله بن عمر پسر خلیفه دوم است هر کجا پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم رفته بود نشسته بود می بوسید منبر پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم را می بوسید. هر کجا پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم قدم گذاشته بود نماز می خواند.

اخیراً وهابی ها دو قشر شدند: یک قشر روشنفکر و یک قشر سلفی و متعصب. در سوریه چه طور جنایت می کنند کتابی آیت الله مکارم (حفظه الله) به نام وهابیت بر سر دوراهی نوشته است چند تا از این ها را نام برده

است، یکی از این روشنفکر های وهابی حسن بن فرهام است که گاهی هم در شبکه الکوثر می آید با علمای ایرانی مناظره می کند. ایشان یک کتابی نوشته که چاپ شده است به نام او یک مبلغ بود نه پیامبر.

محمد بن عبد الوهاب بدعت گزار است. الان هم داریم. الان هم عرفان های حلقه افکار جدید گروه ها را دور خودشان جمع می کنند. ما در اسلام قطب و خانقاه نداریم مسجد داریم. تراشیدن قطب در مقابل مرجعیت خانقاه در مقابل مسجد صوفی گری است. مرحوم مقدس

اردبیلی رحمه الله علیه یک کتاب به نام حقیقة الشیعه درباره صوفی گری نوشته است.

سید مرتضی یک کتاب به نام الاثنی عشریه فی رد علی الصوفیه نوشته است. مقابل ائمه امثال بایزید بسطامی و دیگران را علم می کردند. من بار ها گفتم این همه مرجع در عالم آمده یک مکتب درست نکرد. هر مرجعی آمده همان مکتب شیعه را رواج داده است. اما این صوفیه چقدر مکتب درست کرد بدعت؛ یعنی این که آدم یک چیزی را خودش درست کند و وارد دین کند که نمازش هم قبول نیست.

3. ریا کردن

سومین عاملی که باعث می شود نماز فایده نداشته باشد ریا کردن است. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ عَمَلًا فِيهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِّن رِّيَاءٍ)؛ (1) خداوند عملی را که در آن به وزن ذره ای ریا باشد نمی پذیرد.

اگر کسی نماز خواند و ریا کرد قبول نیست قرآن کریم هم می فرماید:

ص: 69

(فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ الَّذِينَ هُمْ يُرَاوُونَ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ). (1)

یک کسی نزد امام باقر علیه السلام آمد گفت من هر کار خوبی می کنم و از من تعریف می کنند خوشم می آید نکند ریا باشد؟ آقا علیه السلام فرمودند: (مَا مِنْ أَحَدٍ إِنَّا وَهُوَ يُحِبُّ أَنْ يَظْهَرَ لَهُ فِي النَّاسِ الْخَيْرُ إِذَا لَمْ يَكُنْ صَنَعَ ذَلِكَ لِدَلِكْ)؛ (2) همه از تعریف خوش شان می آید و از سرزنش هم بدشان می آید این که ریا نیست. ریا این است که شما نماز را به خاطر یک غرض دنیوی بخوانی.

داستان

اشاره

مسلم بن عقیل یار امام حسین و سفیر خاص ابا عبد الله علیه السلام به کوفه آمد و قرار شد مخفیانه یاور جمع کند. در خانه مختار رفت و یک مدت کمی ماند و بعد به خانه هانی بن عروه رفت. قرار شد این ها در کوفه بگردند و مردم را بیاورند با مسلم بیعت کنند و پول و اسلحه هم کنند و در جمع یک وقت خاص مسلم قیام کند و حکومت کوفه را در دست خودش بگیرد و امام حسین علیه السلام که به کوفه می آید کوفه آماده باشد.

مسلم بن عوسجه می گوید: من در مسجد کوفه نماز می خواندم یک کسی را دیدم جلوی من آمد و به نماز ایستاد. آن چنان رکوع و سجده، آن چنان گریه و حال خوشی دارد نماز می خواند و اشک می ریزد. نشستم نگاه کردم و به نماز او حسرت خوردم آرام آرام نزد من آمد احوال پرسی

ص: 70

1- ماعون، 4-7.

2- الکافی، ج 2، ص 297؛ وسائل الشیعه، ج 1، ص 75؛ بحار الانوار، ج 69، ص 294.

کرد گفتم: شما؟

گفت: من از راه دور می آیم شنیدم نماینده ابا عبد الله علیه السلام مسلم بن عقیل در کوفه آمده دارم دنبال او می گردم سیصد دینار پول داشتم با خودم برداشتم تقدیم کنم و جانم را هم تقدیم کنم مسلم بن عوسجه می گوید: من دیدم نمازش که نماز است و قیافه اش هم که خوب است گفتم من تو را نزد او می برم. هر کجا می روم پشت سر من بیا در خانه هانی رسیدند ایشان را وارد کرد و پول را تقدیم کرد و گفت اسم من معقل است و از راه دوری آمده ام تا در رکاب شما بچنگم صبح تا شب می آمد نزد مسلم می نشست و هر کسی هم می آمد با مسلم بن عقیل بیعت کند می شناخت.

چند روزی گذشت ابن زیاد هانی بن عروه را خواست و گفت: شنیدم مسلم را در خانه ات جا دادی و افراد هم می آیند آن جا بیعت می کنند. گفت: دروغ است. ابن زیاد گفت: بگوئید معقل بیاید. همین آقا جاسوس ابن زیاد بود تا نگاه هانی به او افتاد رنگش پرید و همه را لو داد همه را کشتند و کوفه را نگذاشتند به دست امام حسین علیه السلام برسد. (1) این نماز ریا است. لذا روز قیامت ریاکار را با چهار اسم صدا می زنند یا کافر یا فاجر یا خاسر یا قادر.

4. مانع زکات

چهارمین عاملی که باعث می شود نماز فایده نداشته باشد منع زکات کردن است. امام رضا علیه السلام فرمودند: کسی نماز بخواند و زکات ندهد

ص: 71

1- الارشاد، ج 2، ص 45؛ بحار الانوار، ج 44، ص 342 عوالم العلوم و المعارف، ج 17، ص 191.

نمازش قبول نیست. چون شما در زیارت نامه ها مرتب می خوانید: «أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ». قرآن مرتب می فرماید: (يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) (1) این ها با هم است. (الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ). (2)

5. حق الناس

پنجمین عاملی که باعث می شود نماز فایده نداشته باشد حق الناس است. در کنار صراط جایی به نام مرصاد است که کمینگاهی است. امام صادق علیه السلام فرمودند: (قَنْطَرَةٌ عَلَى الصِّرَاطِ لَا يَجُوزُهَا عَبْدٌ بِمَظْلَمَةٍ)؛ (3) هر کسی حق الناس بر گردنش باشد از آن جا عبور نمی کند.

شما کتاب دار السلام حاجی نوری را ببینید امام باقر علیه السلام فرمود: شهید اولین قطره خونش که روی زمین بریزد آمرزیده است اما حق الناس آمرزیده نمی شود. (4) هفت جایزه به او می دهند سرش را فرشته ها به دامن گیرند بهشت را به او نشان می دهند گناهانش را می آمرزند به عظمت خدا نگاه می کنند. (5) اصلاً بالاتر از شهادت در عالم چیزی نیست ولی یک

ص: 72

1- مائده، 55.

2- حج، 48.

3- (عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ - إِنَّ رَبَّكَ لِبِالْمُرْصَادِ قَالَ قَنْطَرَةٌ عَلَى الصِّرَاطِ لَا يَجُوزُهَا عَبْدٌ بِمَظْلَمَةٍ) (الكافي، ج 2، ص 331؛ الوافي، ج 5، ص 965؛ وسائل الشيعه، ج 16، ص 47).

4- (عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ أَوَّلُ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِ الشَّهِيدِ كَفَّارَةٌ لِدُنُوبِهِ إِلَّا الدِّينَ فَإِنَّ كَفَّارَتَهُ قَضَاؤُهُ) (من لا يحضره الفقيه، ج 3، ص 183؛ الوافي، ج 18، ص 789؛ وسائل الشيعه، ج 18، ص 326).

5- (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لِلشَّهِيدِ سَبْعُ خِصَالٍ مِنَ اللَّهِ أَوَّلُ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهِ مَغْفُورٌ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ وَالثَّانِيَةُ يَقَعُ رَأْسُهُ فِي حَجَرٍ رَوْجِيَّتِهِ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ وَ تَمَسَّ حَانَ الْغُبَارِ عَنْ وَجْهِهِ تَقُولَانِ مَرْحَبًا بِكَ وَ يَقُولُ هُوَ مِثْلَ ذَلِكَ لَهُمَا وَالثَّالِثَةُ يُكْسَى مِنْ كِسْوَةِ الْجَنَّةِ وَ الرَّابِعَةُ يَبْتَدِرُهُ خَزَنَةُ الْجَنَّةِ بِكُلِّ رِيحٍ طَيِّبَةٍ أَيُّهُمْ يَأْخُذُهُ مَعَهُ وَ الخَامِسَةُ أَنْ يُرَى مَنَزِلَتَهُ وَ السَّادِسَةُ يُقَالُ لِرُوحِهِ أَسْرَحَ فِي الْجَنَّةِ حَيْثُ شِئَتْ وَ السَّابِعَةُ أَنْ يَنْظُرَ فِي وَجْهِ اللَّهِ وَ إِنَّهَا لِرَاحَةٍ لِكُلِّ نَبِيٍّ وَ شَهِيدٍ) (تهذيب الاحكام، ج 1، ص 121؛ روضه الواعظين، ج 2، ص 363 الوافي، ج 15، ص 54).

چیزی را به شهید نمی بخشند و آن دین و حق الناس است. (1)

در خیبر یک کسی شهید شد رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: آتش تمام بدنش را گرفته چون لباسش غصبی بوده است. (2)
پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: خدا به من وحی کرد به مسلمان ها و قومت بگو اگر حق الناس به گردن شان است وارد خانه ای از خانه های من نشوند و فرمود من خدا لعنت می کنم کسی که حق الناس به گردنش است آن وقتی که نماز می خواند. لذا این قدر حق الناس مهم است که در شب عاشورا امام حسین علیه السلام فرمودند: هر کسی دین به گردنش است برگردد. طولانی ترین آیه قرآن راجع الناس است.

موانع تأثیر نماز

اشاره

عزیزان من بعضی از عوامل نمی خواهد بگوید نماز صفر است یا فایده ندارد؛ می خواهد بگوید آن تأثیری که باید بگذارد نمی گذارد.

ص: 73

-
- 1- (عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كُلُّ ذَنْبٍ يُكَفِّرُهُ الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا الدِّينَ لَا كَفَّارَةَ لَهُ إِلَّا أَدَاؤُهُ أَوْ يَقْضِي صَاحِبُهُ أَوْ يَغْفُوَ الَّذِي لَهُ الْحَقُّ) (الكافي، ج 5، ص 94؛ من لا يحضره الفقيه، ج 3، ص 378؛ تهذيب الاحكام، ج 6، ص 184).
 - 2- سیره ابن هشام، ج 3، ص 353.

اولین مانع تأثیر نماز غیبت است. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (مَنْ اغْتَابَ مُسْلِمًا أَوْ مُسْلِمَةً لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ تَعَالَى صَلَاتَهُ وَلَا صِيَامَهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا إِلَّا أَنْ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ)؛ (1) کسی غیبت کسی را بکند تا چهل شبانه روز نمازش قبول نیست؛ یعنی آن اثر را ندارد معده ناسالم غذا بخورد اثر چاق کردن و تقویتی ندارد این نماز شما را باید بالا ببرد اما چون غیبت می کنی کمرنگش می کند. غیبت همه بد است مخصوصاً پشت سر علما و مراجع. شما دعای روز دوشنبه نگاه کنید یکی از چیزهایی که امام سجاد علیه السلام آن جا ذکر می کند: (أَوْ غِيْبَةَ اغْتَبْتَهُ). (2)

غیبت یعنی چه؟

بعضی ها سؤال می کنند که غیبت چیست؟ پیامبر به اباذر فرمودند: (ذَكَرَكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُهُ)؛ (3) چیزی پشت سر برادرت بگویی که خوشش نمی آید. شهید ثانی کتابی به نام رساله فی الغیبه دارد که بسیار کتاب خوبی می آید. است مرحوم مجلسی رحمه الله عنه کل این کتاب را در بحار الانوار نقل کرده است. بحار الانوار یک دایرة المعارف است مرحوم مجلسی رحمه الله عنه سعی کرده در

ص: 74

1- مستدرک الوسائل، ج 7، ص 322؛ بحار الانوار، ج 72، ص 322؛ جامع الأخبار، ص 146.

2- المصباح الكفعمي، ص 113؛ بحار الانوار، ج 8، ص 176؛ البلد الامين، ص 116.

3- (قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْغِيْبَةُ قَالَ: ذَكَرَكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُهُ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَإِنْ كَانَ فِيهِ ذَلِكَ الَّذِي يُدَكِّرُ بِهِ. قَالَ: اعْلَمْ إِذَا ذَكَرْتَهُ بِمَا هُوَ فِيهِ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ، وَإِذَا ذَكَرْتَهُ بِمَا لَيْسَ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ) (الامالی للطوسی، ص 537 كشف الریبه، ص 38).

این کتاب همه مطالب را بیاورد.

یک رساله ای شهید ثانی به نام الغیبه دارد کل این رساله را ایشان در بحار الانوار آورده است شهید ثانی رحمه الله عنه در این رساله عوامل ریشه ها علل و آثار غیبت را می شمرد و می گوید چیزی که جلوی طرف نمی توانی بگویی پشت سرش می گویی غیبت است. شخصی منزل پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم ما آمده بود که قدش کوتاه بود و کسی دیگر پشت سر او به اشاره گفت: این قدش کوتاه است. رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: غیبت کردی گفت: من حرفی نزدم فرمودند: با اشاره و نوشته و گوشه و کنایه غیبت است.

یکی از گرفتاری هایی که ما داریم و بارها من گفتم که این خانم های متدین و مؤمن که تا به آن ها می گویی زنا بدنش می لرزد و از نامحرم فرار کنند و از خیلی از گناه ها مصون هستند ولی بعضی گناهان ممکن است در مجلس روضه و خانه های مذهبی هم پیدا شود که یکی از آن ها غیبت است.

شهید ثانی رحمه الله عنه می گوید: گاهی در ضمن تعریف آدم غیبت می کند. یکی از عواملی که نمی گذارد نماز انسان بالا برود در روایت داریم غیبت است.

اذیت کردن همسر

دومین مانع تأثیرگذاری نماز اذیت همسر است. پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمود: (مَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَةٌ تُؤْذِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَلَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُعِينَهُ

ص: 75

وَتُرْضِيَهُ؛ (1) اگر کسی زنی دارد که او را آزار می دهد و بددهانی و تندی می کند آزار زن به مرد موجب می شود که نماز زن قبول نباشد.

3. نگاه غضبناک به چهره والدین

سومین مانع تأثیر گذاری نماز نگاه خشمناک به پدر و مادر است. امام صادق علیه السلام فرمود: (مَنْ نَظَرَ إِلَى أَبِيهِ نَظَرَ مَاقَتْ وَهُمَا ظَالِمَانِ لَهُ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةً)؛ (2) اگر کسی به پدر و مادرش خشمگین نگاه کند حتی آن ها هم تقصیر کار باشند نمازش قبول نیست.

شخصی نزد امام معصوم علیه السلام آمد و گفت پدر و مادر مرا اذیت می کنند. فرمودند بگو: (عَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ)؛ خدا شما را بیامرزد. گفت: مرا اذیت می کنند. فرمودند: بهشت و جهنم تو این ها هستند.

یک چیز هایی که اگر نماز بخوانی مردود است مثل بدعت و بغض اهل بیت مواردی مثل همسر آزاری آزار به پدر و مادر و شرب خمر ثواب نماز را پایین می آورد نه این که انسان بگوید: نماز نمی خوانم بلکه باید جبران کند حتی اگر آن بدعت گزار هم آن بدعت را کنار بگذارد و توبه کند نماز هایی که می خواند قبول است

ص: 76

1- بحار الانوار، ج 73، ص 363.

2- الکافی، ج 2، ص 349 الوافی، ج 5، ص 911 وسائل الشیعه، ج 2، ص 501.

قال الله تبارك و تعالی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ). (1)

مقدمه

توفیقی شد بحثی را در ارتباط با نماز تقریباً به صورت ریز خدمت شما تقدیم کردیم: اقسام نمازگزارها، فلسفه نماز، اهمیت نماز در نزد معصومین علیهم السلام، آسیب شناسی نماز، عوامل محافظت بر نماز بحث هایی که به اقتضای این جلسه بود.

امیدوارم این بحث جرقه ای بشود آن هایی که نماز می خوانند اهمیت بیشتری بدهند اگر افرادی کاهلی و سستی می کردند ان شاء الله به نماز شان اهمیت بدهند و آن را اقامه کنند. امشب حسن ختام این بحث را با یک روایت از امام رضا علیه السلام ادامه می دهیم.

ص: 77

اشاره

یک روایتی از امام رضا علیه السلام در رابطه با فلسفه نماز در منابع آمده که شخصی به نام محمد بن سنان می گوید: خدمت امام رسیدم و سؤال کردم فلسفه نماز چیست؟ طبعاً متن این روایت روایات مشابهی دارد لذا با آن روایات از نظر سندی تقویت می شود و مشتمل بر احکام نیست؛ بلکه بر فلسفه نماز است.

امام علیه السلام به چند مورد از فلسفه های نماز اشاره کرده است.

امام رضا علیه السلام فرمودند: (أَنَّ عِدَّةَ الصَّلَاةِ أَفْرَازُ بِالرَّبُوبِيَّةِ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ خَلْعُ الْأَنْدَادِ وَقِيَامُ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ جَلَّ جَلَالُهُ بِالذُّلِّ وَالْمَسْكَانَةِ وَالْخُضُوعِ وَالْإِعْتِرَافِ وَالطَّلَبِ لِلْإِقَالَةِ مِنْ سَالِفِ الذُّنُوبِ وَوَضْعُ الْوَجْهِ عَلَى الْأَرْضِ كُلِّ يَوْمٍ إِعْظَاماً لِلَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ وَأَنْ يَكُونَ ذَاكِرًا غَيْرَ نَاسٍ وَلَا بَطْرٍ وَيَكُونُ خَاشِعًا عَامَّةً ذَلَّلاً رَاغِباً طَالِباً لِلزِّيَادَةِ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا مَعَ مَا فِيهِ مِنَ الْإِيجَابِ وَالْمُدَاوَمَةِ عَلَى ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِاللَّيْلِ وَالتَّهَارِ لَيْلًا يَنْسَى الْعَبْدُ سَيْدَهُ وَ مُدَبِّرَهُ وَ خَالِقَهُ فَيَبْطِرُ وَيَطْغَى وَ يَكُونُ ذَلِكَ فِي ذِكْرِهِ لِرَبِّهِ جَلَّ وَ عَزَّ وَ قِيَامِهِ بَيْنَ يَدَيْهِ رَاجِعاً لَهُ عَنِ الْمَعَاصِي وَ مَانِعاً لَهُ مِنْ أَنْوَاعِ الْفُسَادِ)؛ (1)

1. اقرار به ربوبیت

یکی از فلسفه های نماز این است که ما با نماز به ربوبیت خدا اقرار می کنیم که مربی ما خدا است و ما کارهای نیستیم و بت پرستی و شرک را

ص: 78

1- من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 214؛ الوافي، ج 7، ص 72؛ وسائل الشيعه، ج 4، ص 9.

از خودمان دور می‌کنیم در واقع در نماز یک دوره توحید و نفی شرک است؛ بت‌ها و چیزهایی که به هر حال می‌خواهد به عنوان شریک خدا قرار گیرد حالا ممکن است شما بگویید این کجای نماز است؟ همین (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ)؛ رب؛ یعنی پروردگار؛ یعنی مربی و تربیت‌کننده ربوبیت تمام عالم هستی به دست خدا است شما از دانه‌ای که در زمین قرار می‌گیرد رشدش یک نوع تربیت است؛ نطفه‌ای که در دوران بارداری مادر تبدیل به فرزند می‌شود تا ربوبیت‌های مختلف در عالم هستی لذا این کلمه رب این قدر مهم است که تمام دعا‌های ما اولش رب یا ربنا است.

ما در قرآن دعایی نداریم که رب یا ربنا نداشته باشد. یک مورد در قرآن است که آن اللهم ربنا دارد: (اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ).

(1)

دعا‌های دیگر قرآن با رب و ربنا شروع شده است؛ یعنی از مقام ربوبیت خدا ما حاجت می‌خواهیم نماز اعتراف به ربوبیت و نفی تمام شریک‌ها و بت‌ها است.

آن جایی که می‌گویید: (إِيَّاكَ نَعْبُدُ)؛ جایی که ایاک بر نعبد مقدم شده است در عربی وقتی ضمیر مقدم می‌شود معنایش این است که فقط تو را عبادت می‌کنیم هیچ چیز دیگر را عبادت نمی‌کنیم روی این دو موضوع اسلام خیلی سرمایه‌گذاری کرده است قرآن می‌فرماید: هر پیامبری که فرستادیم دو حرف را داشتند. فروع انبیا با هم فرق می‌کند، مثلاً: نماز‌های

ص: 79

زمان حضرت عیسیٰ علیه السلام با نماز ما متفاوت است روزه متفاوت بوده است ولی (لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ). (1)

تأکید انبیا روی دو چیز

تمام انبیا روی دو چیز تأکید داشتند: (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ)؛ (2) همه انبیا می گفتند: خدا را عبادت کنید و از طاغوت دوری کنید. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم روی این دو اصل هرگز معامله نکرد یک وقتی شخصی به پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم جسارت می کرد می بخشید اما روی این دو نه.

قبیله ای از طائف خدمت پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم آمده بودند گفتند: یا رسول الله! ما یک سال خدا را می پرستیم و شما هم یک سال بت را پرست. این قدر شما خودت را خسته نکن قرار می گذاریم یک شب شما بت های ما را پرست و ما هم خدای شما را سوره نازل شد (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ). یک بار دیگر آمدند گفتند ما مسلمان می شویم یک سال اجازه بده بت پرستیم؟ فرمودند یک لحظه هم اجازه نمی دهم. (3)

ص: 80

1- بقره، 285.

2- نحل، 36.

3- «سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِهِ أَنَّ تَقْرَأَ مِنْ قُرْآنِ اعْتَرَضُوا الرَّسُولَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمْ عُبَيْدُ بْنُ رِيْعَةَ وَ أُمِيَّةُ بْنُ خَلْفٍ وَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ وَ الْعَاصِ بْنِ سَعِيدٍ فَقَالُوا يَا مُحَمَّدُ هَلْ لَمْ فَلْنَعْبُدْ مَا تَعْبُدُ وَ تَعْبُدُ مَا نَعْبُدُ فَتَسْتَرِي نَحْنُ وَ أَنْتَ فِي الْأَمْرِ فَإِنْ يَكُنِ الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ الْحَقُّ فَقَدْ أَخَذْتَ بِعِظْكَ مِنْهُ وَ إِنْ يَكُنِ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ الْحَقُّ فَقَدْ أَخَذْنَا بِحِطْنَا مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ وَ لَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ» (بحار الانوار، ج 9، ص 280؛ الامالي للطوسي، ص 19، تفسير كنز الدقائق، ج 14، ص 474).

دیگری هم روی اصل (اعْبُدُوا اللَّهَ) تاکید داشت. یک عده ای آمدند و گفتند: یا رسول الله ما مسلمان می شویم ولی نماز نمی خوانیم، فرمود: (لَا خَيْرَ فِي دِينٍ لَا زُكُوعَ فِيهِ وَلَا سُجُودَ) (1) و لذا شما در طول تاریخ ببینید مبارزه با شرک در رأس برنامه های انبیا بوده است.

در کوفه به امیر مؤمنان علیه السلام خبر دادند دو نفر دارند نماز می خوانند ولی دو مجسه رو به روی آن ها است و برای آن ها نماز می خوانند. امیر مؤمنان علیه السلام آن ها را خواست و جریان را پرسید؟ گفتند ما حواسمان پرت می شود این ها را به عنوان نماد خدا گذاشتیم. حضرت فرمودند: این شرک و کفر است. ما اگر کنار کعبه می رویم اگر حرم ائمه علیهم السلام را می بوسیم از روی

ص: 81

1- (عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَ: لَمَّا أَوْقَعَ - وَرَبَّمَا قَالَ: فَرَّغَ - رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْ هَوَازِنَ سَارَ حَتَّى نَزَلَ بِالطَّائِفِ، فَحَصَرَ رَأْهْلَ وَجِ أَيَّامًا، فَسَأَلَهُ الْقَوْمُ أَنْ يَنْتَرَحَ عَنْهُمْ لِيَقْدَمَ عَلَيْهِ وَفُدَّهُمْ فَيَشْتَرِطَ لَهُ وَيَسْتَرْطُونَ لِأَنْفُسِهِمْ، فَسَارَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى نَزَلَ مَكَّةَ، فَقَدِمَ عَلَيْهِ نَفَرٌ مِنْهُمْ بِإِسْلَامِ قَوْمِهِمْ، وَلَمْ يَبْحَعْ الْقَوْمُ لَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ لَا خَيْرَ فِي دِينٍ لَا زُكُوعَ فِيهِ وَلَا سُجُودَ، أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيَقِيمَنَّ الصَّلَاةَ وَلَيُؤْتِنَنَّ الزَّكَاةَ أَوْ لَأَبْعَثَنَّ إِلَيْهِمْ رَجُلًا هُوَ مِنِّي كَنَفْسِي، فَلَيَضْرِبَنَّ أَعْنَاقَ مُقَاتِلِيهِمْ، وَلَيَسْبِيَنَّ ذُرَارِيَهُمْ، هُوَ هَذَا، وَأَخَذَ بِيَدِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَأَلَهَا. فَلَمَّا صَارَ الْقَوْمُ إِلَى قَوْمِهِمْ بِالطَّائِفِ أَخْبَرُوهُمْ بِمَا سَمِعُوا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَأَقْرَبُوا لَهُ بِالصَّلَاةِ، وَأَقْرَبُوا لَهُ بِمَا شَرَطَ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: مَا اسْتَعْصَى عَلَيَّ أَهْلُ مَمْلَكَةٍ وَلَا أُمَّةٌ إِلَّا زَمَيْتُهُمْ بِسَمِّهِمْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا سَمُّهُمْ اللَّهُ قَالَ: عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، مَا بَعْتُهُ فِي سَرِيَّةٍ إِلَّا رَأَيْتُ جَبْرَيْلَ عَنْ يَمِينِهِ، وَمِيكَائِيلَ عَنْ يَسَارِهِ، وَمَلَكًا أَمَامَهُ، وَسَحَابَةً تَطْلُغُهُ حَتَّى يُعْطَى اللَّهُ حَبِيبِي النَّصْرَ وَالظَّفَرَ) (الامالي للطوسي، ص 504؛ بحار الانوار، ج 21، ص 153).

نشان و واسطه است کعبه نشانی است که ره گم نشود.

در ابتدا قبله به سمت بیت المقدس بود و بعد از چند سال به سمت مسجد الحرام شد. بعضی ها گفتند اگر قبله اول درست بود چرا عوض شد؟ اگر غلط بود چرا از اول رو به آن نماز خواندید؟ اصلاً خدا کجاست؟ آیه نازل شد: (لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ)، (1) این مهم نیست که شما مشرق بایستید یا مغرب؛ خدا همه جا است. برای این که یک اتحادی باشد گفتند همه به یک سمت بایستید.

چرا نماز را عربی می خوانیم؟ به دلیل این که زبان مشترک همه ما است. مسئله نفی شرک و بندگی خدا یک چیزی است که مورد دعوت همه انبیا بوده است.

عزیزان من امام رضا علیه السلام فرمودند: یکی از فلسفه های نماز این است که شما روی این دو اصل هر روز تأکید کنید؛ یک وقتی انسان از خودش یک بدعت و سلیقه ای در دین نگذارد. خدا در همه جا حضور دارد و طبیعتاً اسلام با موضوع شرک به شدت مبارزه می کند. همه گناه ها قابل آمرزش است غیر از شرک اگر مشرک مسلمان شود خداوند او را می بخشد ولی

ص: 82

اگر مشرک بمیرد خدا هیچ وقت او را نمی بخشد.

داستان

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله و سلم برای جنگ بدر آماده می شدند. جنگ بدر

اولین جنگ رسمی بود که صورت گرفت مسلمانان تعدادشان کم بود ولی چون تکیه آن ها بر خدا بود پیروز شدند و در جنگ حنین مسلمان ها برعکس سه برابر بودند و اما غرور آن ها را گرفت شکست خوردند. (1) قرآن می فرماید: (وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ؛ (2) روز حنین چون شما را غرور گرفت شکست خوردید.

پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم همین طور که به طرف منطقه بدر می رفت دو نفر به نام های قیس و خبیب به سمت ایشان آمدند و سلام کردند. حضرت فرمودند: شما دشمن هستید؟ گفتند ما آمدیم شما را در این جنگ کمک کنیم. فرمودند: مسلمان هستید؟ گفتند ما مشرک هستیم شنیدیم یک جنگی در پیش است آمدیم بجنگیم اگر پیروز شدید به ما غنیمت بدهید اگر شکست خوردید ما هیچ چیز نمی خواهیم.

من بار ها گفتم اسلام یک اصل کلی دارد نمی گوید هدف وسیله را توجیه می کند ما روضه امام حسین علیه السلام می خواهیم بگیریم می شود از برق شهرداری بگیریم؟ ما می خواهیم نیمه شعبان چراغانی کنیم می شود برق را بدون اجازه از اداره برق برداریم؟ نمی شود. من می خواهم مردم قرآن

ص: 83

1- تفسیر، نمونه، ج 7، ص 329؛ منشور جاوید، ج 7، ص 60.

2- توبه، 25.

بخوانند می توانم یک حدیث در ثواب قرائت قرآن جعل کنم؟ پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: هر دوی شما برگردید، (و ما کُنت مُتَّخِذَ الْمُضْلِينَ عَصْدًا)؛ (1) فرمودند: من از مشرکین کمک نمی گیرم آقا فرمودند: علت نماز این است که توحید و نفی شرک در شما غنی می شود.

2. مظهر فقر، خشوع و اعتراف

امام رضا علیه السلام فرمودند: (وَقِيَامَ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ جَلَّ جَلَالُهُ بِالذَّلِّ وَالْمَسْكَتَةِ وَالْخُضُوعِ وَالْاعْتِرَافِ)؛ دومین فلسفه نماز این است که نماز مظهر فقر خضوع و اعتراف در مقابل خدا است. در سوره حمد چهار مرتبه صفت رحمت خدا را ذکر کرده است: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ).

اقسام فقر

عزیزان من! ما چهار نوع فقر داریم: 1- فقر مالی؛ ممکن است انسان را بی دین کند: (كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا)؛ (2) اشاره به شدت فشار و تنگدستی است که امکان دارد پایه ایمان اشخاص کم طاقت را متزلزل نموده و منجر بکفر شود. 2- فقر اخلاقی؛ علی علیه السلام به فرزندش فرمود: (أَكْبَرَ الْفَقْرِ الْحُمُقُ)؛ (3)

ص: 84

1- كهف، 51.

2- (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا وَكَادَ الْحَسَدُ أَنْ يَغْلِبَ الْقَدَرَ) (الكافي، ج 2، ص 307، الوافي، ج 5، ص 860؛ وسائل الشيعه، ج 15، ص 366).

3- (وَقَالَ اللَّهُ لَا بِنِي الْحَسَنِ اللَّهُ يَا بَنِي أَحْفَظْ عَنِّي أَرْبَعًا وَأَرْبَعًا لَا يَصُدُّكَ مَا عَمِلْتَ مَعَهُنَّ إِنَّ أَغْنَى الْغِنَى الْعَقْلُ وَأَكْبَرَ الْفَقْرِ الْحُمُقُ وَ أَوْحَشَ الْوَحْشَةَ الْعُجْبُ وَأَكْرَمَ الْحَسَبِ حُسْنُ الْخُلُقِ يَا بَنِي إِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْأَحْمَقِ فَإِنَّهُ يَرِيدُ أَنْ يَنْفَعَكَ فَيَضُرُّكَ وَإِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْبَحِيلِ فَإِنَّهُ يَقْعُدُ عَنكَ أَحْوَجَ مَا تَكُونُ إِلَيْهِ وَإِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْفَاجِرِ فَإِنَّهُ يَبِيعُكَ بِالتَّافِهِ وَإِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْكَذَّابِ فَإِنَّهُ كَالسَّارِبِ يَقْرَبُ عَلَيْكَ الْبَعِيدَ وَيَبْعُدُ عَلَيْكَ الْقَرِيبَ) (نهج البلاغه، حکمت 38).

بزرگترین فقر این است که انسان حماقت داشته باشد. 3- فقر الی الله که خوب است و پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم به آن افتخار می کرد و می فرمودند: (الْفَقْرُ فَخْرِي وَبِهِ أَفْتَخِرُ عَلَى سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ)؛ (1) فقر افتخار من است و به سبب فقر بر دیگر انبیاء افتخار می کنم. حضرت موسی علیه السلام افتخار می کرد (رَبِّ إِيَّيْ لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ). (2) خدا هم در قرآن می گوید: مردم یک وقت اشتباه نکنید (أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ) همه شما فقیر هستید.

نمیل برای فقر الی الله

جوانی نزد من آمد و گفت: بندگی یعنی چه؟ گفتم فقر الی الله: گفت یعنی چه؟ عرض کردم نسبت ما به خدا مثل نسبت ما با آینه است اگر شما جلوی آینه بایستید تصویر شما در آینه است کنار بیاید تصویر می رود امکان ندارد شما از جلوی آینه عقب بیایی و تصویرت بماند تمام این آینه تصویری که دارد وابسته به شما است.

ما مثل آن تصویر هستیم خالق مثل آن کسی یا شخصی است که جلوی آینه ایستاده است. اگر یک لحظه رگ حیات ما قطع شود چه می شود؟ به امیر مؤمنان علیه السلام گفتند شما خدا را از کجا شناختید؟ فرمودند:

ص: 85

1- مستدرک الوسائل، ج 11، ص 173؛ عوالی اللئالی، ج 1، ص 39؛ بحار الانوار، ج 69، ص 32.

2- قصص، 24.

(عَرَفْتُ اللَّهَ سُبْحَانَهُ بِفَسْخِ الْعَزَائِمِ)؛ (1) آن تصمیم های من یک وقت قطع می شود. شما یک وقت تصمیم قطعی می گیرید اما در موقع انجام آن یک دفعه مشکلی پیش می آید. این تعبیر معروف است که «العبد يدبر و الله يقدر»؛ ما برنامه ریزی می کنیم خدا یک وقت آن را تغییر می دهد.

داستان

اشاره

شخصی می گوید: با یکی پیاده مکه می رفتیم یک وقت در بیابان های مکه دیدیم یک پسر نماز می خواند. این آقا می گوید: ما تعجب کردیم که این پسر تنها در بیابان ایستاده و با چه آرامشی نماز می خواند نمازش که تمام شد جلو رفتیم سلام کردیم و گفتیم: کجا می روی؟ چه

می خوری؟ با چه می روی؟

یک نگاهی به ما کرد و گفت مقصدم خداست مرکبم هم پاهایم است و غذا را هم خدا می رساند از آرامش این جوان تعجب کردیم و گفتیم شما مکلف هستید؟ گفت: نه گفتیم چرا این قدر نماز می خوانی خدا که از تو نماز نخواست است؟ گفت: در قبرستان دیدید بعضی ها در کودکی از دنیا می روند، آمد و من از آن دسته بودم باید صبر کنم تا به بلوغ برسم؟ نماز یک شیرینی دارد ممکن است من به بلوغ نرسم یک دفعه دیدیم یک آقایی آمد و برای او غذا آورد و رفت جلو رفتیم و گفتم تو را به حق آن

ص: 86

1- (وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَرَفْتُ اللَّهَ سُبْحَانَهُ بِفَسْخِ الْعَزَائِمِ وَحَلِّ الْعُقُودِ وَتَقْضِ الْأَهْمِ) (نهج البلاغه، حکمت 250).

خدایی که می پرستی تو چه کسی هستی؟

گفت: من علی بن الحسین علیه السلام هستم این آقای که دیدید حضرت خضر علیه السلام است و مأمور است از من پذیرایی کند. گفتم رمز موفقیت شما چیست؟ گفت: چهار چیز: 1- من عبد و خدا مالک است؛ خودم را مالک چیزی نمی دانم. اگر انسان خودش را مالک چیزی بداند: (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ)؛ (1) طغیان می کند.

امام حسین علیه السلام فرمودند: (مَالِكٌ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ كُنْتَ لَهُ فَلَا تَبْقُ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ لَا يُبْقَى عَلَيْكَ وَكُلُّهُ قَبْلَ أَنْ يَأْكُلَكَ)؛ (2) مالی که در اختیار تو است برای تو نیست؛ مالت را بخور قبل از این که تو را بخورد؛ این تعبیر این را می خواهد بگوید انسان اگر خودش را مالک ندانست، احساس مالکیت شخصی نکرد راحت انفاق می کند و جان می دهد 2- تمام مردم را بنده و

کنیز و عیال او می دانم 3- خدا را مدبر می دانم نه خودم را. 4- همواره فرمان و امر خدا را اطاعت می کنم. (3)

از امام صادق علیه السلام سؤال کردند تقوا چیست؟ ایشان فرمودند: جاهایی که خدا امر کرده باشی و جاهایی که خدا نهی کرده نباشی. (4) خدا از غیبت، آبروریزی، دروغ و ... ما را نهی کرده است و به نماز، خمس،

ص: 87

1- علق، 6، 7.

2- بحار الانوار، ج 68، ص 357؛ نزهة الناظر، ص 84 الدرر الباهرة، ص 24.

3- المناقب، ج 4، 137؛ بحار الانوار، ج 46، ص 38؛ عوالم العلوم و المعارف، ج 18، ص 40.

4- «وَسَبَّلَ الصَّادِقُ اللَّهَ عَنْ تَقْسِيرِ التَّقْوَى فَقَالَ أَنْ لَا يَفْقَدِيَ اللَّهُ حَيْثُ أَمَرَكَ وَلَا يَرَكَ حَيْثُ نَهَاكَ» (بحار الانوار، ج 67، ص 285؛ عده الداعي، ص 303).

3. طلب آموزش از خداوند

امام رضا علیه السلام فرمود: (وَاطْلُبْ لِلْإِقَالَةِ مِنْ سَالِفِ الذُّنُوبِ)؛ سومین فلسفه نماز این است که در نماز از خدا طلب آموزش می کنیم؛ در قنوت می گوئیم: (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ). (1)

پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم فرمودند: (الْحَسَنَةُ فِي الدُّنْيَا الْغِنَى وَالْعَافِيَةُ وَفِي الْآخِرَةِ الْمَغْفِرَةُ وَالرَّحْمَةُ)؛ (2) نیکی در دنیا بی نیازی و عافیت است و نیکی در آخرت آموزش و بخشش است در نماز یکی از مواردی که انسان از خدا می خواهد آموزش گناهان است همین که انسان اظهار می کند: (اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ)؛ یعنی صراطی که در آن گناه نیست؛ صراطی که صراط اعتدال است؛ چون صراط مستقیم را خود خدا در قرآن معرفی کرده است (الْمَ أَعْتَدُ لِكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ)؛ (3)

4. دوری کردن از فراموشی

امام رضا علیه السلام فرمود: (لَنَلَا يَنْسَى الْعَبْدُ سَيِّئَةَ وَمَدْبَرَةَ وَخَالِقَهُ فَيَبْطِرَ وَيَطْغَى وَيَكُونَ فِي ذِكْرِ رَبِّهِ وَقِيَامِهِ بَيْنَ يَدَيْهِ رَاجِعاً لَهُ عَنِ الْمَعَاصِي وَمَانِعاً مِنْ أَنْوَاعِ

ص: 88

1- بقره، 201.

2- الدعوات للرواندي ص 115.

3- يس، 60، 61.

الْفَسَاد)؛ چهارمین فلسفه نماز این است که انسان فراموش کار نشود مگر فراموشی بد است؟ فراموشی یک جا هایی خوب است و در بعضی از جا ها بد است آدم مصیبت را فراموش کند خوب است انسان محبتش را فراموش کند خوب است.

امام صادق علیه السلام به مفضل فرمودند: روی نعمت نسیان دقت کن؛ نسیان یک جا هایی خوب است. مرحوم آیت الله احمدی میانجی رحمه الله عنه در بازار قم منبر می رفت یک ماه رمضان راجع به غیبت صحبت کرد. یکی از بازاریان گفت: شما پارسال هم این ها را فرمودید ایشان فرمودند: شما دیگر غیبت نمی کنید و دروغ نمی گوید؟ گفت: نه. فرمودند: تا زمانی که شما این کار ها را انجام می دهید من هم این ها را می گویم. هر وقت تضمین آوردی که دیگر غیبت و تهمت از زندگی ات رفته است من نمی گویم خدا در قرآن سی و یک مرتبه در یک سوره می فرماید: (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ).

مذمت کردن فراموشی

نسیان یک جا هایی خوب است اما در چند مورد بد است یکی اش نسیان خداست (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) (1) ای مردم! خدا را فراموش نکنید خود فراموش می شوید. هر کسی خدا را فراموش کرد بحران هویت می گیرد و خودش را گم می کند.

ص: 89

آقای قرآنی می گفت در مکه یک خانمی به من رسید و گفت: حاج آقا کاروان ما گم شده است گفتیم کاروان گم نمی شود تو یک نفر گم شده، ای خدا است فقط تو اگر خدا را فراموش کردی اتفاقی نمی افتد تو گم می شوی.

یک کتابی به نام نامه های برای حضرت امام رحمه الله عنه است که چاپ شده امام در جوانی هر چه نامه نوشته است در آن کتاب آورده شده در نامه ای به آقا آقا سید احمد می نویسد: پسرم دقت کن اگر کسی خدا را فراموش کرد خودش از بین می رود شما اگر نماز نخوانی فکر می کنی به خدا لطمه ای وارد می شود؟ این قدر در این عالم تسبیح خدا می گویند که قابل شمارش نیست:

جمله ذرات عالم در نهان *** با تو می گویند روزان و شبان

ما سمیعیم و بصیریم و حشیم *** با شما نامحرمان ما خاموشیم

حضرت سلیمان علیه السلام می رفت نماز باران بخواند قومش را راه انداخت بیایند یک مرتبه دید یک مورچه برعکس شده است و دست و پایش رو آسمان است. سلیمان زبان حیوانات را بلد بود سوره نمل برای همین است در قرآن چون یک مورچه ای حرف زد انبیا و ائمه ما زبانداران بودند. حضرت سلیمان دید مورچه برعکس شده است و دارد می گوید خدایا ما چه گناهی کرده ایم که باران نمی آید آدم ها گناه می کنند. باران که نیاید ما هم باید تشنگی بکشیم؟ خدایا به ما رحم کن.

خدای تبارک و تعالی به ابر امر کرد که باران ببارد سلیمان علیه السلام داشت

گوش می کرد به لشکرش فرمود: برگردید یک مورچه ای دعا کرد و کار درست شد. (1) گاهی واقعاً این طور است. این نکته دقیق است.

عزیزان من! هرگز در زندگی تان خدا را فراموش نکنید شما اگر نماز نخوانید خودتان اذیت می شوید یک آپارتمان ساز بگوید من با خورشید قهر هستم و تمام خانه ها را پشت به آفتاب بسازد، برای خودش مشکل درست می شود. اگر شما تا آخر عمرت پشت به خورشید زندگی کردی خورشید لطمه می بیند؟ نه خورشید تالو و نورانیت دارد ویتامین D شما از بین می رود.

تقریباً سعی کردیم یک بحث ساده ای را در این پنج شب راجع به نماز ادامه بدهیم و خواهش می کنم عزیزان این بحث را دنبال کنند. برای نماز لذت و حلاوت ایجاد کنید پدر و مادر ها نماز را مبعوض نکنید.

مرحوم سید شرف الدین رحمه الله عنه صاحب المراجعات، در این کتاب نامه هایی که به شیخ سلیم اهل سنت نوشته است و واقعاً استدالات خوبی در این کتاب است و اخیراً هم در دو جلد این کتاب چاپ شده است مطالعه کنید.

یک شخص مسیحی خدمت ایشان آمد و گفت: من تحقیق کردم و می خواهم مسلمان شوم. گفت: حضرت آقا من با نماز چه کار کنم؟ ایشان فرمودند: شما نماز صبح و عشاء را بخوان گفت: من شنیدم شما پنج نماز دارید؟ گفت: آن برای مسلمان های قدیمی است تو که تازه مسلمان شدی

ص: 91

نماز صبح و عشاء را بخوان در ماه رمضان خدمت ایشان آمد و گفت ماه رمضان تمام شده است. فرمود: شما از سال دیگر روزه بگیر. بالاخره آرام آرام هم پنج نماز را پذیرفت و هم روزه و خمس را قبول کرد مرحوم محقق رحمه الله عنه می گوید: از آلمان به مرحوم آیت الله العظمی بروجردی نوشتم که ایرانی هایی که در این مرکز (آیت الله بروجردی) می آیند حجاب درستی ندارند ایشان فرمودند: به حداقل اکتفا کنید.

عزیزان من سقف را نگیرید بگذارید این جوان هفده رکعت را بخواند حالا اول وقت هم نخواند اشکال ندارد به مرور زمان اول وقت می خواند، مبادا کاری کنید که اصل نماز را کنار بگذارد.

خدایا به آبروی امام حسین علیه السلام به آن نمازی که ظهر عاشورا خواند قسمت می دهیم همه ما را از نمازگزاران واقعی قرار بده.

خدایا! همه ما را مطیع نماز قرار بده.

خدایا! جوان های ما را اهل نماز واقعی مقرر بفرما.

1. چه کسانی از امام باقر علیه السلام نحوه وضو گرفتن صلی الله علیه و اله و سلم را سؤال کردند؟

الف) زراره و هشام

ب) بکیر و هشام

ج) زراره و بکیر

د) هیچکدام

2. طبق دیدگاه شیعه آیا فعل، تقریر و قول امام معصوم مثل امام رضا علیه السلام حجت است یا نه؟

الف) حجت است

ب) حجت نیست

ج) بعضی ها گفته اند حجت است

د) بعضی ها گفته اند حجت نیست

3. شیخ طوسی چه کتاب هایی را نوشته است؟

الف) تهذیب و بحار الانوار

ب) کافی و مستدرک

ج) بحار الانوار و استبصار

د) تهذیب و استبصار

4. حی علی خیر العمل جزو اذان است یا نه؟

الف) نیست

ب) هست

ج) بعضی ها گفته اند هست

د) بعضی ها گفته اند نیست

5. اذان را چه کسی به پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم تعلیم داد؟

الف) میکائیل

ب) اسرافیل

ج) جبرائیل

د) عزرائیل

6. آثار نماز کدام است؟

ص: 93

الف) حرص زدایی و تکبر زدایی

ب) حرص زدایی و برکت

ج) تکبر زدایی و غفلت زدایی

د) حرص زدایی، غفلت زدایی، تکبر زدایی

7. امام صادق علیه السلام نماز چه کسی را مذمت کرد؟

الف) رجاء بن ابی ضحاک

ب) فضیل بن یسار

ج) هشام

د) حماد بن عیسی

8. چه کسی در ظهر تابستان به نماز اول وقت بها داد؟

الف) شهید مطهری

ب) مرحوم قاضی طباطبایی

ج) صیاد شیرازی

د) امام خمینی رحمه الله عنه

9. طبق فرموده امام صادق علیه السلام اولین سؤال در قیامت چیست؟

الف) محبت اهل بیت

ب) ولایت علی

ج) نماز های واجب

د) توحید

10. طبق فرموده پیامبر نماز چند اثر دارد؟

الف) 4 اثر

ب) 6 اثر

ج) 10 اثر

د) 11 اثر

11. عوامل عدم قبول نماز کدام است؟

الف) بغض اهل بیت و آزار پدر و مادر

ب) بغض اهل بیت و بدعت در دین

ج) خوردن شراب و حق الناس

د) بدعت در دین و خوردن شراب

12. موانع تاثیر نماز کدام است؟

الف) آزار پدر و مادر و غیبت

ب) نگاه غضب آلود و غیبت

ج) اذیت کردن همسر و زکات ندادن

د) نگاه غضب آلود و غیبت و اذیت نکردن همسر

ص: 94

13. این حدیث اولین قطره خون شهید روی زمین بریزد تمام گناهانش بخشیده می شود اما حق الناس آمرزیده نمی شود از چه کسی است؟

الف) پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم

ب) امام باقر علیه السلام

ج) امام صادق علیه السلام

د) علی علیه السلام

14. جاسوس ابن زیاد چه کسی بود؟

الف) عمر سعد

ب) شبس

ج) حصین

د) معقل

15. مرحوم سید شرف الدین کتاب المراجعات را برای چه کسی نوشت؟

الف) شیخ علی محمد باب

ب) شیخ سلیم

ج) میرزا حسینعلی بهاء

د) محمد بن عبد الوهاب

16. کدام گزینه صحیح است؟

الف) نماز ظهر و عصر را باید با هم خواند

ب) نماز ظهر و عصر را باید جدا خواند.

ج) نماز ظهر و عصر را هم می شود با هم خواند و هم می شود جدا خواند.

د) نماز ظهر و عصر را بعضی وقتها می شود جدا خواند و بعضی وقت ها با هم.

17. کدام گزینه صحیح نیست؟ .

الف) وحیی که به پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم می شود وحی نبوت نام دارد.

ب) وحیی که به زنبور عسل شد وحی غریزی نام دارد.

ج) وحیی که به مادر موسی شد وحی نبوت نام دارد.

د) وحیی که شیطان به دل دوستانش می اندازد وسوسه نام دارد

18. فضائل سوره مؤمنون توسط چه کسی بیان شده است؟

الف) امام علی علیه السلام

ب) پیامبر صلی الله علیه و اله و سلم

ج) امام باقر علیه السلام

د) امام صادق علیه السلام

ص: 95

19. توصیه های در مورد نماز کدام است؟

الف) دوام و خشوع

ب) محافظت و خشوع

ج) دوام و محافظت

د) خشوع دوام و محافظت

20. چه کسی وقت نماز مناظره اش را با عمران صابی قطع کرد؟

الف) امام جواد علیه السلام

ب) امام هادی علیه السلام

ج) امام موسی علیه السلام

د) امام رضا علیه السلام

پاسخنامه

۱۹. توصیه‌های در مورد نماز کدام است؟

- الف) دوام و خشوع
 ب) محافظت و خشوع
 ج) دوام و محافظت
 د) خشوع، دوام و محافظت

۲۰. چه کسی وقت نماز، مناظره‌اش را با عمران صابی قطع کرد؟

- الف) امام جواد علیه السلام
 ب) امام هادی علیه السلام
 ج) امام موسی علیه السلام
 د) امام رضا علیه السلام

پاسخنامه

الف	ب	ج	د	الف	ب	ج	د
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐				

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتابخانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

